

Postoj k dobrovolnictví žáků základních škol, středních škol a studentů vysokých škol

Bc. Renata Šošolíková

Diplomová práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Renata Šoščílková
Osobní číslo: H18389
Studijní program: N7501 Pedagogika
Studijní obor: Sociální pedagogika
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Postoj k dobrovolnictví studentů základních, středních a vysokých škol

Zásady pro vypracování

Zpracování řešení z studiem odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vývojové psychologie, školských zařízení a dobrovolnictví.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace samotného výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: příklady invenčního výzkumu*. vyd. 1. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

FRÍČ, Pavel, POSPÍŠILOVÁ, Jereza a kol. *Kvace o neobětí dobrovolnictví v české společnosti na základě 21. století*. Praha: Masika, 2010. ISBN 978-859-9369-62-0.

ŠVESTKOVÁ, Renata. *Altruismus a sociálnost dobrovolníků*. In: *Zprávy*. 2005. ISBN 1212-4117.

ŠOSČILKOVÁ, Renata. *Dobrovolnictví a mateřská práce dobrovolníků*. Praha: Agnes, 2003. ISBN 80-802633-8-7.

HADI-MOJIBISSOVÁ, Zuzana. *Sociální pedagogika*. Praha: Fil. UJ. 2002. ISBN 80-7290-118-4.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jana Martincová, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Data m zadání diplomové práce: 4. října 2019
Termín odevzdání diplomové práce: 24. dubna 2020

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 1.6.2020

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

2) Tyto práva škola nepřiměřeně zveřejňuje závěrečné diplomové bakalářské a magisterské práce, v kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze bakalářských prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpisy vysoké školy.

(2) Dizertační, diplomová, bakalářská a rigorózní práce odpracované a odevzdané k obhajobě musí být při nepřetržitých pracovních dnech před konáním obhajoby zpracovány v předložené vazbě a v předložené vazbě předloženy vzhledem k tomu, že se jedná o práci, která je zpracována vzhledem k tomu, že se má konat obhajoba práce. Každý z nich se zodpovídá práce postavena na své odborné úrovni, spíše nebo rozpracování.

(3) Platí, že odpracování práce autor zodpovídá se zodpovídá své práce podle svého názoru, bez ohledu na výsledky obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o ochraně duševního vlastnictví (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahrnuje právo nebo šlechtě či výtvarné řešení, užje-li náležet na účelům předmětu nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výstavě nebo k vlastnímu potřebě díla zpracované šlechtě nebo součástí na společném dílně nebo součástí postavení vypracování a jako právo právo ho šlechtě nebo šlechtě či výtvarného řešení (šlechtě dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o ochraně duševního vlastnictví (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů, § 60 šlechtě dílo:

(1) Šlechtě nebo šlechtě či výtvarné řešení mají na obhajobě právo na určení šlechtě právo, o šlechtě dílo § 35 odst.

3). Odpráve autor šlechtě dílo užje s ostatní šlechtě šlechtě, pokud se tato osoba domnívá, že šlechtě právo, jeho vůle v tomto. Ústavní § 35 odst. 3 šlechtě šlechtě.

(2) Nemá-li šlechtě právo, může autor šlechtě dílo své dílo šlechtě či poskytnout šlechtě šlechtě, pokud-li se v rozporu s oprávněnými šlechtě šlechtě nebo šlechtě či výtvarného řešení.

(3) Šlechtě nebo šlechtě či výtvarné řešení jsou oprávněny postaveny, aby jim autor šlechtě dílo a výtvarné šlechtě šlechtě v šlechtě šlechtě a šlechtě dílo či poskytnout šlechtě podle odstavce 2 šlechtě šlechtě na šlechtě šlechtě, šlechtě na šlechtě dílo šlechtě, a to podle šlechtě šlechtě až do šlechtě šlechtě výše, přitom se šlechtě šlechtě šlechtě šlechtě šlechtě šlechtě nebo šlechtě šlechtě či výtvarného řešení a šlechtě šlechtě dílo podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá postojem k dobrovolnictví žáků základních, středních a studentů vysokých škol. Teoretická část se skládá z pěti kapitol. První kapitola teoretické části se zabývá dobrovolnictvím u nás i ve světě, legislativou a motivací k dobrovolnictví. Druhá kapitola definuje postoje, jejich funkce a složky. Třetí a čtvrtá kapitola se zabývá vývojem psychologií v období dospívání a dospělosti. Pátá kapitola má za cíl definovat školská zařízení a jednotlivé úrovně vzdělávání. Praktická část má za cíl zjistit postoje k dobrovolnictví žáků základních, středních a studentů vysokých škol. Mezi další cíle patří zjistit jejich zkušenosti s dobrovolnictvím, v jaké míře jsou informovaní a jaké jsou důvody, proč chtějí, nebo nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost. Empirická část byla prováděna na základě kvantitativního výzkumu, který byl realizován technikou dotazníkového šetření.

Klíčová slova: Dobrovolnictví, období dospívání, období dospělosti, školská zařízení

ABSTRACT

The aim of the Master Thesis is to assess the attitude of elementary, high-school and college students for volunteering. The theoretical part consists of five chapters. First chapter focuses on explaining basic terminology such as volunteering, law legislation and student's motivation for volunteering. Second chapter deals with attitudes, their functions, and components. Third and fourth chapters explain developmental psychology in pubescence and adulthood period of life. Fifth chapter defines school facilities and each of the education levels. The aim of the practical part is to find out the difference in student's approaches and attitudes for volunteering across the educational process in elementary school, high-school, and college. Amongst the other goals of the thesis belongs student's experience with volunteering, how well they are informed and reasons why to work or not as a volunteer. Empirical part consists of quantitative research was realised based on questionnaire survey.

Keywords: volunteering, adolescence, adulthood, school facilities

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí práce Mgr. Janě Martinové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné rady a připomínky.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině a také přátelům za podporu a trpělivost za celé roky studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 DOBROVOLNICTVÍ	13
1.1 DOBROVOLNICTVÍ U NÁS I VE SVĚTĚ	14
1.2 FORMÁLNÍ A NEFORMÁLNÍ DOBROVOLNICTVÍ	15
1.3 OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ.....	16
1.4 KDO JE DOBROVOLNÍK	17
1.5 DOBROVOLNICTVÍ A LEGISLATIVA	18
1.6 VYSÍLAJÍCÍ A PŘIJÍMAJÍCÍ ORGANIZACE A UZAVŘENÍ SMLUV S DOBROVOLNÍKY	18
1.7 MOTIVACE K DOBROVOLNICTVÍ.....	19
2 POSTOJE	22
2.1 FUNKCE A SLOŽKY POSTOJŮ	23
3 OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	25
4 DOSPĚLOST	28
5 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ	30
5.1 ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	34
5.2 STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	36
5.3 VYSOKÉ ŠKOLY NEBOLI TERCIÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	36
5.3.1 Bakalářský studijní program	37
5.3.2 Magisterský studijní program	37
5.3.3 Doktorský studijní program	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	39
6 METODOLOGIE VÝZKUMU	40
6.1 METODY SBĚRU DAT	40
6.2 CÍLE VÝZKUMU	40
6.3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	41
6.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	42
7 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	43
7.1 TESTOVÁNÍ HYPOTÉZ	64
8 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ	75
8.1 DISKUZE.....	78
8.2 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	80
9 ZÁVĚR	82

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	89
SEZNAM OBRÁZKŮ	90
SEZNAM TABULEK.....	91
SEZNAM PŘÍLOH.....	92

ÚVOD

Dobrovolnictví je důležitá součást lidské společnosti. Prostřednictvím dobrovolnictví je poskytována pomoc těm, kdo ji zrovna potřebují a jsou v obtížné situaci. Svým způsobem je dobrovolník každý z nás. Každý někdy pomohl buď svým blízkým, nebo někomu cizímu, kdo zrovna potřeboval pomoc. Dobrovolnictví se vyznačuje tím, že člověk poskytl svou pomoc dobrovolně, z vlastní vůle a bezplatně. Je spousta oblastí, kde jedinec může vykonávat dobrovolnickou činnost, a to je zejména v sociální oblasti, kde můžeme pomáhat v domovech pro seniory, v pečovatelské službě, dále v oblasti humanitární pomoci, a to při okamžité pomoci, která může nastat při povodních nebo jiných živelních katastrofách. Mezi další oblasti patří ochrana lidských práv, kulturní oblast nebo oblast volného času, vzdělání a sportu.

V průběhu psaní diplomové práce se téma dobrovolnictví stalo velice aktuální, a to z důvodu pandemie, která postihla nejen Českou republiku, ale celý svět. V této zlé době se ukázalo, jak je pomoc dobrovolníků důležitá a potřebná, a to zejména v sociální oblasti. Poptávka dobrovolníků je značně vysoká a ne každý jedinec by chtěl vykonávat dobrovolnickou činnost. Důvodem může být malá informovanost o dobrovolnické činnosti, malá propagace nebo chybí motivace jedinců. Při výběru tématu k diplomové práci jsme provedli malý předvýzkum, při kterém jsme zjistili, že postoj a hlavně informovanost respondentů je značně odlišná, a to hlavně v závislosti na věku. Cílem diplomové práce je zjistit postoj k dobrovolnictví žáků základních škol, středních škol a studentů vysokých škol.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se skládá z pěti kapitol. První kapitola se zabývá dobrovolnictvím, a to zejména vymezením základních pojmů, vývojem dobrovolnictví u nás i ve světě, legislativou a motivací k dobrovolnictví. Druhá kapitola má za cíl popsat postoje a zároveň jejich funkce a složky. Další dvě kapitoly se zabývají vývojovou psychologií, kde se seznámíme s vývojem myšlení, vnímání, emocí v období dospívání a v dospělosti. Pátá a také poslední kapitola se zabývá školskými zařízeními. Praktická část má za hlavní cíl zjistit postoj k dobrovolnictví v závislosti na aktuální úrovni vzdělávání. Dalšími cíli je zjistit, jakým způsobem žáci/studenti vnímají dobrovolnickou činnost, jakým způsobem jsou žáci/studenti informováni o dobrovolnické činnosti, jaké mají zkušenosti s dobrovolnickou činností,

a posledním cílem jsou důvody, proč žáci/studenti chtějí a nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost. Výzkumu se zúčastnilo 131 respondentů, z toho 38 žáků základní školy, 45 žáků střední školy a 48 studentů vysoké školy. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření, kdy jsou jednotlivé odpovědi graficky znázorněny a data nám poskytla odpovědi na jednotlivé hypotézy a cíle.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOBROVOLNICTVÍ

Už v historii bylo ukázáno, že pomáhat druhým, kteří se ocitli v nouzi, je potřebné. Až ve 20. století začalo přibývat pomáhajících oborů, jako např. sociální práce, sociální pedagogika a poradenství. Pod pojmem dobrovolnictví nebo dobrovolník si každý představí něco jiného. V životě je každý z nás svým způsobem dobrovolník. Hranice mezi pomoci příbuzným, sousedům je těžká. Předpokladem motivace k dobrovolné pomoci je předpoklad: Dnes já tobě, zítra ty mně. (Tošner, 2002.)

Terminologie dobrovolnictví není dost jasně ukotvena, ale existuje spousta pojmů, které se vztahují k tomuto tématu.

Dobročinnost, někdy pojmenována jako filantropie, slovník definuje jako lidumilnost, dobročinnost, pomoc sociálně slabým. Dobročinnost je považována také za občanskou ctnost, která má své kořeny v křesťanské a také židovské morálce. Dobročinnost se dělí na dvě formy. Dárcovství a dobrovolnictví. Dárcovství je bráno jako peněžitý nebo nepeněžitý dar, který je určen přímo lidem v tísní prostřednictvím sbírek nebo nadačních fondů. (Šormová, 2011.)

Dobrovolnictví je složitější pojem. Jako dobrovolnictví se nebere pomoc příbuzným, sousedům. Tuto pomoc nazýváme občanská výpomoc. Mezi hlavní znaky dobrovolnictví patří, že je neplacené, tzn. bez nároku na mzdu. Dobrovolníkovi můžou být proplaceny náklady, které jsou spojeny s jeho činností. Pro dobrovolníka je ale největší odměna poděkování. Dále je dobrovolnická činnost svobodná a vědomá. Jedná se o jakoukoliv podporu, jako například pomoc s nákupem, pomoc přejít cestu přes přechod, což si ani neuvědomujeme. (Šormová, 2011.) Dobrovolnictví, které je v rámci neziskových organizací, nazýváme jako veřejně prospěšné dobrovolnictví. Má podobné znaky jako občanská výpomoc, ale má i další znaky. Role dobrovolníka je taková, aby se příjemce dobrovolné pomoci na dobrovolníka mohl spolehnout. Dobrovolnictví je profesionálně organizováno. Je to pomoc pravidelná a spolehlivá ze strany organizace prostřednictvím dobrovolníků, se kterými spolupracuje. Také je zdrojem nových zážitků a zkušeností. (Tošner, 2002.) Ve společnosti může být dobrovolnictví chápáno jako jedno z řešení, která jsou nabízena státem v akutní situaci. Dobrovolnictví spočívá také v jeho kulturně oceňovaných vlastnostech, které nelze nahradit při řešení sociálních problémů. Podporuje vzájemnou solidaritu a poskytuje prostor pro sociální začlenění. (Frič, 2010.)

Dobrovolnická organizace má na starosti organizaci dobrovolné činnosti, jako jsou třeba dobrovolnická centra, např. Hnutí Duha, YMCA či Skaut-Junák. Činnosti těchto organizací jsou postaveny na dobrovolnících. Dobrovolnictví se snaží vyhýbat termínu dobrovolná práce, a to z toho důvodu, že práce bývá myšlena jako vidina výdělků. Proto při uzavírání smluv se používá termín dobrovolná služba nebo dobrovolná činnost. (Tošner, 2002.)

Dobrovolnictví podle Tošnera:

- Dobrovolnictví není obět – dobrovolnictví poskytují lidé, kteří jsou humanisticky zaměřeni, mají sociální citění.
- Dobrovolnictví není úplně zadarmo – dobrovolnická činnost ve veřejném sektoru musí být koordinována, tím pádem koordinátor obdrží mzdu.
- Dobrovolnictví není amatérismus – je potřeba efektivně organizovat dobrovolnickou pomoc, proto vznikl management dobrovolnictví.
- Dobrovolníci nejsou levná pracovní síla – dobrovolník by neměl dělat práci, kterou nikdo jiný nechce dělat.
- Dobrovolnictví je o profesionálním řízení – důležitá je profesionalita dobrovolnictví.
- Dobrovolnictví je o komunikaci – dobrovolnickou pomoc nelze vnutit, vychází z motivace dobrovolníka. Pro konkrétní úkoly je důležitá komunikace mezi dobrovolníkem a organizací.
- Dobrovolnictví je o vytváření hodnot – k zvýšení hodnot organizace přispívají právě dobrovolníci. Nejde o peníze, ale o existenci. (Tošner, 2002.)

1.1 Dobrovolnictví u nás i ve světě

Dobrovolnictví se začalo vyvíjet v meziválečném období, kdy si lidé začali navzájem pomáhat. Po vypuknutí druhé světové války a následně po nastolení komunistického režimu ve střední a východní Evropě došlo v zemích tzv. východního bloku k útlumu občanských aktivit na více než 40 let. (Gulová, 2011.) V roce 2001 vyhlásila Organizace spojených národů Mezinárodní rok dobrovolníků, a to na návrh Japonska, které chtělo ocenit několik tisíc dobrovolníků z důvodu zemětřesení v roce 1995.

V ČR začalo dobrovolnictví v době národního obrození. V té době byly zakládány tělovýchovné spolky a jiná zájmová sdružení (Mánes, Sokol). Kromě zakládání spolků vznikly také nadace na podporu kultury, vědy a vzdělávání. Období do 2. světové války bylo přívětivé pro dobrovolnictví, ale po roce 1945 přišel konec rozvoji dobrovolnictví.

Ve Spojených státech je dobrovolnictví na vzestupu. V minulosti bylo dobrovolnictví přirozenou součástí života, kdy lidé drželi pospolu, bojovali proti zrušení otroctví nebo za rovnost volebního práva. Momentálně existuje mnoho dobrovolnických organizací, ale lidé v USA jsou ochotni pomáhat i bez organizace. J. F. Kennedy v roce 1961 založil Mírové sbory. Jejich posláním je podpora míru a přátelství ve všech zemích světa. Dobrovolníci pomáhají například dětem s vyučováním, pomáhají s osvětou a bojují proti šíření AIDS. V roce 1990 byla založena nadace Points of Light Foundation. Ta má za cíl zapojit lidi do řešení sociálních problémů. (Tošner, Sozanská, 2002.)

Ve Velké Británii je rozšířena charitativní činnost. Už dříve si lidé pomáhali ve venkovských oblastech, a proto je charitativní činnost znakem anglického stylu života. V 70. letech 20. století bylo založeno první dobrovolnické centrum. V Británii nejvíce dobrovolníci působí v charitativních obchodech, pomáhají ve speciálních školách, a hlavně se snaží šířit dobrovolnictví mezi mládeží. Existuje zde známá internetová stránka TheSite, kde nalezneme přibližně 16 tisíc organizací, které nabízejí příležitosti pro dobrovolníky. (Tošner, 2002.)

1.2 Formální a neformální dobrovolnictví

Frič (2010) rozdělil dobrovolnictví na formální a neformální. Dle jeho názoru se výzkumy většinou zabývají formálním dobrovolnictvím. Na neformální dobrovolnictví se však nesmí zapomínat, a to z toho důvodu, že neformální dobrovolnictví je důležitým kontextem pro formální dobrovolnictví a stojí vedle placené práce, péče o rodinu a sebe.

Mezi formálním a neformálním dobrovolnictvím je hranice sporná. Neformální dobrovolnictví je občas chápáno jako negace formálního a jde o soukromou záležitost, často branou jako tradičnější formu dobrovolnictví. Je to pomoc, která je poskytnuta z vlastní vůle a je neplacená. V neformálním dobrovolnictví přesahuje tzv. sousedská výpomoc. (Frič 2010, s. 76.)

Formální dobrovolnictví podle Friče (2010) je spíše záležitost svobodné volby. Tento typ je zajištěn institucí nebo organizací. Takle forma je upravena i písemnou formou. Formální

dobrovolnictví chápeme jako pomoc klientům v domovech pro seniory, v nemocnicích, pomoc při organizování sportovních akcí nebo pomoc při mimořádných událostech.

Za neformální pomoc se nepovažuje pomoc osobám ve společném bydlení, a to z toho důvodu, že taková pomoc je brána jako samozřejmost. Jedná se ale zároveň o svobodnou vůli a rozhodnutí. (Frič, 2010.)

1.3 Oblasti dobrovolnictví

Oblasti dobrovolnictví rozlišujeme podle jeho působení, kde se odehrává, dále podle cílové skupiny, ke které směřuje. Uvedeme oblasti, kde dobrovolnictví je.

Dobrovolnictví ve zdravotnictví – začalo se objevovat kolem roku 2000. Dobrovolníci působí na lůžkových zdravotnických zařízeních, ale také v terénu, kde pomáhají lidem se zdravotním postižením. V nemocnicích pomáhají s aktivizací nebo s psychickou podporou. (Novotný, 2002.)

Dobrovolnictví v sociálních službách – dobrovolníci přináší své zkušenosti a svým přístupem zkvalitňují služby. (Novotný, 2002.)

Dobrovolnictví v kultuře – v oblasti kultury je spousta dobrovolníků, kteří se však za dobrovolníky nepovažují. Mezi dobrovolníky v kultuře považujeme ty, kteří jsou členy neprofesionálních uměleckých souborů, kteří organizují kulturní a společenské dění a kteří mají na starost tradice a kroniky svých obcí. (Müllerová, 2011.)

Dobrovolnictví ve sportu – ve sportu je typický znak spojení se sportovním klubem. Největší kluby v ČR jsou Český svaz tělesné výchovy, Orel nebo Česká obec sokolská. (Šimková, 2011.)

Dobrovolnictví v ekologii – dobrovolníci v této oblasti se snaží o zlepšení životního prostředí. Jedná se například o výsadbu zeleně, úklid. Neznámější organizace jsou Arnika, Brontosaurus a Hnutí Duha.

Mimořádné události – jedná se například o povodně, požáry, havárie a další. Při těchto událostech lidé, kterých se událost týká, potřebují pomoc. A to nejen profesionální, ale také pomoc dobrovolníků. (Šojdrová, 2003.)

Círky a náboženské společnosti – jedná se o péči o kostel, čtení při bohoslužbách nebo zpěv.

1.4 Kdo je dobrovolník

Dobrovolník je člověk, který poskytuje svůj čas, dovednosti a zkušenosti ve prospěch společnosti a ostatních lidí, a to bezplatně. Poskytnutí takové pomoci přináší obohacení a uspokojení. (Gulová, 2011.) Dobrovolník je člověk, kterému nevadí obětovat svůj volný čas pro druhé. Dobrovolníkem se může stát každý způsobilý člověk, který dovršil 15 let, který chce věnovat svůj čas a vědomosti ve prospěch druhých. Tato osoba by měla být komunikativní, flexibilní, tolerantní, spolehlivá. Člověk se může stát dobrovolníkem dvěma způsoby. První je, když se objeví nějaká příležitost, které se chce člověk věnovat, nebo si uvědomí, že přesně tohle chce dělat a hledá sám příležitosti. (Šormová, 2006.) Dle kolektivu dobrovolnického centra ADRA jsou dobrovolníci obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci. Projevuje se to tím, že svůj čas a energii věnují tak, aby mohli jiným lidem vyplnit jejich čas a přinést jim radost do života. (ADRA, © 2007, online.)

Podle Benedíkové jsou dobrovolníci různí lidé. Mají odlišný věk, odlišné vzdělání. Setkávají se rádi s lidmi, kteří mají vyšší míru tolerance. Zvládnou více než ostatní a jsou skromní. (Benedíková, © 2012, online.) Mezi hlavní vlastnosti dobrovolníka patří schopnost spolupráce, vnímavost, spolehlivost, flexibilita, a hlavně ochota pomáhat bez finanční odměny. Mezi hlavní činnosti dobrovolníka patří záležitosti, které zaměstnanci organizace nezvládají vykonávat v rámci své práce. Jako příklad můžeme použít domov pro seniory, kde se zaměstnanci starají o zdravotní stav, ale na psychický stav klientů jim nezbývá čas. Posláním dobrovolníka je trávit čas se seniorem, povídat si s ním. (Šormová, L., Klégrová A., 2006.) Dobrovolník by měl znát svá práva a povinnosti. Má právo na aktivity, které by chtěl on sám vykonávat, právo na to poznat organizaci, kde by chtěl působit, má právo na to být proškolený k výkonu dobrovolnické činnosti, a hlavně má právo na to být morálně ohodnocený za svou práci. Dobrovolník má ale také povinnosti, mezi které patří zejména mlčenlivost, spolehlivost, dbát na svoji bezpečnost a také plnit poslání organizace, ve které působí. (ADRA, 2005.)

1.5 Dobrovolnictví a legislativa

Do 90. let nebylo dobrovolnictví nijak zakotveno v právním předpise. Ke změnám došlo po roce 2000. Jako první ukotvení dobrovolníků jsme našli v zákoně 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, kde jsou vymezeny povinnosti dobrovolníků.

Zákon o dobrovolnické službě, který je prvním právním předpisem upravující statut dobrovolníka v ČR, vstoupil v platnost v roce 2003. (Frič, 2010.) Jedná se o zákon č. 198/2002 Sb., ze dne 24. dubna 2002, o dobrovolnické službě. Upravuje jen část dobrovolnictví, a to jen dobrovolnickou službu a podporu ze strany státu. Nalezneme v něm pojmy, které dříve nebyly legislativně zakotveny a souvisí s realizací dobrovolné služby. Definiují se zde základní pojmy: kdo je dobrovolník, co je dobrovolnická služba, co jsou vysílající a přijímající organizace. V zákoně je důležité vymezení vysílající akreditované organizace, která je podle zákona garantem dodržování zákona, a to pro stát i organizace, které s dobrovolníkem uzavřely smlouvu. (Šormová, 2006.) V zákoně 108/2006 o sociálních službách je vymezeno, na čem se můžou dobrovolníci podílet v rámci terénní sociální služby. K dobrovolnictví se vážou další zákony, a to zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, kde hlava III uvádí výkon dobrovolnické služby na základě smlouvy jako náhradní dobu považující se za zaměstnání. Dále zákon č. 48/1997 Sb.,

o veřejném zdravotním pojištění, zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce a také zákon č. 268/2014 Sb., o zdravotnických prostředcích. (Hruška a kol., 2018.)

1.6 Vysílající a přijímající organizace a uzavření smluv s dobrovolníky

Vysílající organizace je organizace, která vybírá dobrovolníky na území ČR, je právnickou osobou a dále dobrovolníky eviduje, uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické činnosti a připravuje je pro výkon dobrovolnické služby.

Zákon o dobrovolnické službě také pojednává o akreditaci. Akreditaci dostanou organizace, které si o ni požádaly, a samozřejmě pokud splní zákonem stanovené podmínky. Akreditaci uděluje Ministerstvo vnitra ČR. O akreditace může žádat organizace, která je buď církví, obecně prospěšnou společností, nebo občanským sdružením. Organizace musí být bezúhonná a musí dokázat, že dokáže provádět dobrovolnickou činnost. Organizace na základě akreditace vybírá dobrovolníky

a připravuje je k výkonu a pak je vyšle do dobrovolnické služby. Před vysláním dobrovolníka je důležité sjednání pojištění odpovědnosti za škodu na majetku nebo na zdraví, která by byla v době výkonu činnosti dobrovolníkem způsobena. Také musí uzavřít smlouvu s přijímající organizací, kde budou uvedeny podmínky výkonu dobrovolnické služby. (§ 6 zákona č. 198/2002 Sb.)

Přijímající organizace je ta, pro kterou je dobrovolnická činnost vykonávána. Musí být schopná a způsobilá uzavřít smlouvu s vysílající organizací. Mezi typy přijímajících organizací patří orgány územních samosprávných celků, státní příspěvkové organizace, školské právnické osoby a státní orgány. Právní forma přijímající organizace může být s.r.o. nebo a.s., kdy předmětem činnosti může být podnikání, které ale musí být veřejně prospěšné, a dobrovolník nesmí dělat činnosti, které by byly vykonávány v rámci podnikání organizace.

Podle zákona je povinnost uzavřít smlouvu s dobrovolníkem. Pokud je činnost sjednána jen na krátkou dobu a na území ČR, stačí jen místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické služby. Pokud je činnost sjednávána na delší dobu a mimo území ČR, je potřeba uvést identifikační údaje dobrovolníka, předložení výpisu z evidence rejstříku trestů (§ 5 zákona č. 198/2002 Sb.).

1.7 Motivace k dobrovolnictví

Každý jedinec má určité způsoby chování, které určují motivy, a při zjišťování příčin chování provádíme motivační analýzu. Mezi motivy řadíme afekty, hodnoty, potřeby, zájmy a ideály. Motivы dělíme na vnitřní, intrinsické, kam řadíme například uspokojení z úspěchu, a vnější, extrinsické, kam patří například potřeba peněz. Na motivy působí tzv. pobídky. Jsou to vnější podněty, které mohou být buď nižší, kam řadíme biologické a hmotné motivy, nebo vyšší, kam řadíme kulturní a duchovní motivy. Vnějšími prostředky motivace jsou stimuly a motivátory. Jedná se většinou o odměny a tresty. Motivы, které vychází z člověka, jsou impulzy. Motivы přivádí přímo i nepřímo chování jedince do pohybu. Jedná se o zájmy, hodnoty, tendence, vztahy, postoje, to všechno jsou motivы. (Kohoutek, 2007.)

Podle Vágnerové (2004) jsou „*motivы faktory, které aktivizují lidské chování, zaměřují je na určitý cíl a v tomto směru je udržují po určitou dobu.*“

Motivy určují **směr**, tzn. obsah a průběh daného chování, **intenzitu** aktivity, kdy míra vynaloženého úsilí působí na dosažení cíle, a také určují **délku trvání**, kdy cílem je uspokojení potřeby.

Motivovanost můžeme chápat jako rozpor mezi prožívaným stavem a tím, čeho chtěl jedinec dosáhnout. Podle Madsena jsou různé způsoby, jak motivy vznikají a jak dosáhnout uspokojení. Z toho důvodu definoval 5 modelů.

1. **Homestatický model**, kdy člověk usiluje o dosažení nové rovnováhy. Tento model má dva modely. *Model nedostatku*, kdy jedinec má nepříjemný pocit prázdnoty, něco mu chybí a v ten moment stimuluje chování, které vede k naplnění. Druhým modelem je *model přebytku*, který vyplývá z nepříjemného pocitu napětí. Ve chvíli, kdy člověk ze sebe něco vydá, dochází k uspokojení. Jedná se například o vybití energie.
2. **Pobídkový model** klade důraz na regulaci a význam činitelů pro rozvoj motivace, které vycházejí z vnějška.
3. **Kognitivní model** se vyznačuje aktuální situací a rozumovým hodnocením. Motiv definujeme jako zaměření na určitý cíl. Velký význam se klade na představu žádoucího cíle, což chápeme jako budoucí uspokojení. Motivaci jedince ovlivňuje jeho minulá zkušenost, která se projeví v určité představě cíle, jeho obsahu, ale i v hodnocení míry jeho dosažitelnosti. Tento způsob modifikuje zkušenost a vznik nových motivů i volbu chování. Se socializačním rozvojem jedince souvisí vývoj osobní motivace.
4. **Činnostní model** zahrnuje zdroj motivace v činnosti, která se stává cílem a ne jen prostředkem k dosažení určitého uspokojení. Příkladem je, když jedinci nezáleží na dosažení určitého výkonu nebo na výsledku práce, ale záleží mu na pohybové aktivitě, která může být obtížná. Smékal (2002) tvrdí, že potřeba činnosti se projevuje výrazně ve hře nebo určité aktivitě, kdy jejím cílem není okamžitý efekt.
5. **Emoční model** je stav uspokojení a motivace je signalizován emočními prožitky. Patří sem pocit nasycení, prožitek úspěchu či odmítnutí. Emoční prožitky můžeme brát jako regulující a integrující složku motivace. Cílem motivované činnosti je dosažení určitého citového stavu. Emoce jsou také jako jedna z variant zpětné vazby, kdy zpětná vazba jedince informuje o aktuální úrovni uspokojení, kdy uspokojení reguluje jak délku i intenzitu trvání určité aktivity, tak její zaměření.

Jako signál dosaženého uspokojení je pozitivní emoční prožitek, který může být navozen pouhou představou. Neuspokojení představuje negativní emoce, což znamená, že potřeba trvá déle, ale potřeba se stává intenzivnější. Tyto okolnosti je posilují a udržují tendence k určitému jednání, případně hledají další způsoby, jak určitého cíle dosáhnout. (Vágnerová, 2004.)

Motivace být dobrovolníkem má více podob. Může se jednat o dobrý pocit ze sebe samotného, o získání nových zkušeností, o výplň svého volného času. Dle statistické analýzy je motivace k dobrovolnictví rozdělena na tři typy. Konvenční motivace nebo i normativní motivace je prvním typem, kdy se jedinec stane dobrovolníkem z toho důvodu, že ho k tomu vedly morální hodnoty jeho nejbližšího okolí nebo pravidla společnosti. Můžeme říci, že jedinec se stane dobrovolníkem, protože se to má, a hlavní roli zde hraje náboženské přesvědčení. Reciproční motivace je druhým typem motivace, kdy jedinec cítí dobro z vlastního prospěchu. Jedná se o to, že dobrovolníci v tu chvíli zároveň něco dají a zároveň něco získají. Pro tento typ dobrovolníků je důležité získat nové zkušenosti, navázat nové kontakty a také snaha uplatnit své schopnosti. Nerozvinutá motivace je posledním typem. Tento typ se opírá o tři pilíře, které mají na dobrovolníky dostatečný vliv. Jedná se zejména o dobrý pocit z toho, že šíří dobro, dále o přesvědčení o smysluplnosti dobrovolnické činnosti a jako poslední se jedná o důvěru organizace. (Tošner, Sozánková, 2006.)

Frič a kol. (2001) rozlišují motivy vnitřní, kdy se jedná o získání nových zkušeností a dovedností, podílet se na smysluplné práci a pocitu dluhu ke společnosti. Motivы vnější, kdy mluvíme o neformálních pravidlech chování dané společnosti, morálních normách a také o ovlivnění přátel a okolí.

2 POSTOJE

W. I. Thomas a F. Znaniecká použili jako první slovo „postoj“ jako vědecký termín. Postoje byly v sociálních vědách v centru zájmu vždy. Postoje definovali tak, že jsou subjektivními komponenty situací, které jsou významnou složkou sociální mapy. Definovali základnu, kterou mají životní situace, a to objektivní podmínky, postoje a situace. Lidé se podle toho chovají, a to z toho důvodu, že se ocitají v situacích, které mají určitou formu. Mají konkrétní názor nebo postoj. (Velký sociologický slovník, 1997.)

Fishbein a Arzen vymysleli model postojů, který je v paradigmatu sociální psychologie. Vycházeli z teorie odůvodněného jednání. Postoj čerpá sílu přesvědčení ze svého zdroje, vytváří emoce a to vede k určitému chování. (Hayes, 2007.) Sociologie popisuje postoje z hodnotové orientace, zatímco psychologie klade důraz na interpersonální interakce. V centru postojů stojí hodnoty, tradice, ideje a víra, které formují a ovlivňují jedince a hlavně jeho volbu. (Velký sociologický slovník, 1996.) Hartl v rámci psychologie si všimá propojení postoje s osobností člověka, jaké má emoce, kognitivní schopnosti a zkušenosti. Ve vytváření postojů je vnitřní svět jedince a jeho prožívání hlavním prvkem. (Hayes, 2007.)

Každý jedinec během svého života si vytváří postoje k událostem, lidem. Každodenní součástí lidské interakce jsou postoje. Dále bychom je mohli chápat jako hodnocení či vztah k určitému objektu či osobě, které nás ovlivňují, nebo i naše reakce. Už od dětství si lidé vytvářejí různé postoje. Postoje buď vznikají na základě vlastních zkušeností, nebo od jiných lidí. Tyto postoje jsou odrazem společnosti, která buď tyto postoje přijímá, nebo odmítá. (Vágnerová, 2005.)

Podle Nakonečného je postoj vztah k určité hodnotě, nebo i způsob hodnocení, který vyjadřuje postoj k určitému objektu. Toto je klasické definování postoje. Co se týká hodnot, tak hodnoty jsou stálé osobní předpoklady, které jsou zakotveny v základu postojů. Týkají se především základních principů, jako co je morální nebo sociálně žádoucí. Jelikož principy a osobní hodnoty slouží jako standardy, podle kterých definujeme vlastní chování, ale i chování ostatních, což je úzce spojeno s postojí. Postoje vychází většinou ze základní hodnotové soustavy člověka. (Nakonečný, 2009.)

2.1 Funkce a složky postojů

Jako jednou z prvních funkcí postojů je, že slouží k lehčí a snadnější orientaci ve světě, a hlavně jeho porozumění do struktury, která je přehledná. Orientace prostřednictvím postojů poskytuje lehčí hodnocení reality, rozlišení nežádoucího a žádoucího. Pomáhá zjednodušit aktuální orientaci. (Vágnerová, 2004.)

V řešeních jednotlivých problémů postoje poskytují jistotu. Vycházejí z nich základní modely chování, které jsou společností, do které člověk patří, považovány za schválené. Některé postoje jsou určené k regulaci chování. S hodnotami a normami určité společnosti, ze které určité postoje vycházejí. K integraci jedince pomáhá postoj jako prostředek autoregulace. Jedinec se většinu času chová tak, jak společnost chce. Postoje mohou obsahovat ochrannou funkci. Může působit jako obrana proti nepříjemným pocitům, před ztrátou sebeúcty. (Vágnerová, 2004.)

Postoje mají tři složky:

1. **Složka kognitivní**, ze které vyplývá názor na situaci nebo objekt, ke které osoba má určitý postoj.
2. **Složka citová**, kdy jedinec hodnotí objekt nebo situaci emocionálním prožitkem. Rozlišujeme pozitivní a negativní postoje, které vyvolávají příjemné nebo nepříjemné pocity. Citová neboli afektivní složka postoje dokáže změnit a ovlivnit rozumové hodnocení.
3. **Složka konativní** je vnější projev postoje. Jedná se o jednání jedince určitým způsobem. (Vágnerová, 2004.)

Postoje mohou obsahovat různé vnitřní konzistence. Všechny tři složky postojů mohou být v konkrétních vztazích, kdy každý jedinec přirozeně dosahuje svých přijatelných konzistencí svých postojů. Pokud by nastala situace, kdy by byla rozumová a emoční složka v rozporu, mohl by postoj začít kolísat. S větší pravděpodobností by jedna složka převládala, a to ta emoční. Postoje se vytvářejí sociálním učením, které přebíráme od osob, které jsou pro nás autoritou a jsou pro nás emočně významní. Jedinci přebírají postoje, které převažují v sociální skupině, ke které patří a se kterou se identifikují. Postoje mají souvislost s normami a hodnotami konkrétní skupiny. Další způsob, kterým se postoj může vytvořit, je vlastní zkušenost. Zážitky jedince vyvolávají negativní nebo pozitivní emoce

a to vytváří určitý postoj. Emoční prožitek bývá nejsilnější složkou ke vzniku a udržení určitého postoje. (Vágnerová, 2004.)

3 OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

S. Freud definoval toto období genitálním stádiem. Podle něj je typické oživení sexuálního pudu na jiné úrovni než dřív. Směřování osobnosti určují sexuální potřeby. Určité proměny jsou zřejmé v charakteru těchto vztahů. Dospívající jedinec se snaží něco poskytovat a neusiluje o své vlastní uspokojení, je méně egocentrický.

Langmeier a Krejčířová (2007) dělí dospívání na:

Období pubescence – přibližně od 11 do 15 let

- Fáze prepuberty – v této fázi se objevují první známky pohlavního dospívání, zejména se objevují sekundární pohlavní znaky. Konec značí menarché u dívek a u chlapců první emise semene. U dívek tato fáze trvá od 11 do 13 let, u chlapců tento vývoj o 1–2 roky později.
- Fáze vlastní puberty – v této druhé pubertální fázi nastává reprodukční schopnost. První menstruace u dívek probíhá nepravidelně a je anovulační. Pravidelný cyklus nastává 1–2 roky po prvním. U chlapců reprodukční schopnosti jsou dosaženy o něco později, a to po dokončení vývoje hlavních sekundárních pohlavních znaků.

Jeden z významných projevů dospívání je tělesná proměna. Zevnějšek je významná část identity a z toho důvodu je taková změna citlivě prožívána. Zásadní změna těla může v krajním případě stimulovat pocit ohrožení integrity vlastního já a to většinou vede ke ztrátě sebejistoty. (Vágnerová, 2000.)

Myšlení podle Piageta (in Langmeier, Krejčířová, 2007) se v období pubescence vyznačuje tím, že část dospívajících dosahuje vyššího stupně logického myšlení, a vyskytuje se nový systém formálních operací. Pokroky, které myšlení přináší, můžeme vyjádřit v několika bodech:

- Dospívající dokáže pracovat s pojmy, které jsou vzdálené od smyslové zkušenosti, jsou abstraktnější, obecnější. Jedinci vytváří pojmy v závislosti na názorových předlohách a probíhá na rovině symbolického uvažování.
- Pokud dospívající řeší konkrétní problém, uvažuje o alternativních řešeních a nespokojí se s jedním řešením.
- Dospívající je schopný si vytvořit domněnky, které nejsou opřeny o reálnou skutečnost, jsou ale fantastické a porovnává skutečné s pouze myšleným. (Kelnarová, 2010.)

Vnímání je převaha bezděčného vnímání zvolna vystřídána účelně organizovaným procesem. Vnímání je cílevědomý akt, který přestává mít ráz nahodilosti. S růstem schopnosti analyzovat a diferencovat pomáhá kvalitnější orientaci. (Čačka, 2000.)

Egocentrismus podle E. Elkinda (in Vagnerová, 2000) je spousta variant projevů egocentrismu, kdy adolescent je hyperkritický a má sklon polemizovat, kdy jeho myšlenky, zkušenosti a pocity jsou zcela výjimečné a tím podléhá osobnímu klamu.

Socializace v období dospívání má spousta charakteristických projevů, na které mají vliv hormonální změny a to zejména v oblasti citů, kdy je emocionalita zvýšená, nastávají projevy lability emocí, nedůtklivost se střídá se slušností. V oblasti *Jáství* nastává nejistota projevu, sebehodnocení, labilita a předvádivost, která přehlušuje pocity méněcennosti a nadšení střídané s nezájmem. V oblasti *vůle* nastávají nevyvážené reakce a výkony a činnost se střídá s leností. (Čačka, 2000.)

Období adolescence – zhruba od 15 do 22 let

Období adolescence je druhá fáze dospívání. Trvá zhruba od 15 do 20 let s určitou individuální variabilitou zejména v sociální a psychické oblasti. V tomto období se dokončuje tělesný vývoj jedince. Růst se výrazně zpomaluje a na konci tohoto období se úplně zastaví. (Kelnarová, 2010.)

Paměť logická má u adolescentů přednost, než paměť mechanická. Na druhou stranu paměť mechanická neztrácí svůj význam a nijak výrazně neklesá. (Crow-crow in Čačka, 2000.)

Vnímání v období pubescence je spíše povrchní a dělají zjednodušené a ukvapené závěry. Až teprve v období adolescence dokážou jedinci účinněji využívat schopnost abstrakce a využít své zkušenosti a poznatky tak, aby se zvládli orientovat na důležité stránky situace. (Čačka, 2000.)

Socializace je dlouhodobý proces. Klíčovým momentem, kdy se mladistvý stává dospělým, nastává v okamžiku, kdy se obrací ve svých aktivitách k druhým a přestává být centrem vlastního zájmu. Psychologická kritéria jsou nejasná ve chvíli, kdy by měl adolescent poznat, že dosáhl dospělosti. I mladší dospělost je spojena s atributy síly a závislosti na druhých. (Macek, 1999.)

Intelligence v tomto období vrcholí, a to hlavně rozvoj intelektuálních schopností. Pokud rozumové výkony jedinců nejsou ještě na úrovni dospělého člověka, znamená to nedostatek zkušeností a vědomostí.

Normy chování a hodnoty si adolescenti vybírají sami, a to z hlediska toho, k čemu chtějí být loajální. Jedním z cílů je hledání identity z volby hodnot a norem. Co adolescent považuje za významné a co si zvolil, tomu je věrný. Vnitřní regulace má větší váhu než vnější tlak na dodržování konkrétních norem. (Erikson in Vágnerová, 2000.)

Emoce jsou někdy zaměňované se slovem cit, kdy cit je definován jako způsob prožívání a někdy je provázen i tělesnými změnami, jako je například útek, který je vyvolaný strachem, nebo fyzické napadení, které je vyvolané hněvem. Jedná se i o pláč nebo smích, zčervenání při rozpacích. (Nakonečný, 2003.)

Sexualita a sexuální potřeby rostou s postupující pohlavní zralostí. Toto prožívání své vlastní sexuality provází napětí, které je způsobeno pohlavní zralostí, společenskými podmínkami a také s očekáváním, jak navodit sexuální vztahy a taky rozpor mezi sexuální potřebou a společenskými normami. (Kerner, 1999.)

4 DOSPĚLOST

Sociální pozice jedince souvisí s přechodem dospívání v dospělost. Jedinci, kteří dosáhnou dospělosti, mají větší sebedůvěru a sebejistotu s vědomím vlastních kompetencí a sil, které jsou brány jako předpoklad soběstačnosti a projevují se větší osobní vyrovnaností. Hlavním znakem dospělosti je ochota a schopnost přijmout zodpovědnost, která z role dospělého vyplývá. Dospělý jedinec je schopen se lépe ovládat a dokáže se vzdát svého uspokojení, pokud to považuje za nutné. Své momentální problémy dokáže podřídit sociálně významnějším ohledům i hodnotám na jiné lidské bytosti. (Vágnerová, 2008.)

Langmeier a Krejčířová dělí dospělost na:

- **Časnou dospělost**, která je vymezena od 20 do 25–30 let a je to přechodné období mezi adolescencí a plnou dospělostí. V tomto období vymezujeme tři složky. Věk, převzetí konkrétních vývojových úkolů a dosažení konkrétního stupně zralosti.
- **Střední dospělost**, která trvá zhruba do 45 let, je období relativní stability a plné výkonnosti.
- **Pozdní dospělost** je doba, která trvá do začátku stáří, zhruba do 60–65 let.

V diplomové práci se zaměřujeme na studenty vysoké školy, kteří spadají do časně nebo i tzv. mladé dospělosti.

Období mladé dospělosti

Jedno z hlavních kritérií dospělosti je dosažení osobní zralosti. Po dokončení dospívání jedinec přejímá občanskou a osobní odpovědnost a stává se z něj ekonomicky nezávislý člověk. Plně rozšiřuje své osobní zájmy, přejímá výchovné úkoly vůči svým potomkům, ale na druhou stranu se přizpůsobuje svým rodičům. (Langmeier, Krejčířová, 2007.)

Zralý člověk má mít charakteristické vlastnosti, mezi které patří:

- Schopnost pohlavního styku bez zábran a pocitu viny a přitom by měl umět přijímat a dávat lásku.
- Umět se oprostit od nežádoucího napětí, kdy se jedinec vyrovnává s překážkami, ale dokáže vykonávat denní povinnosti.
- Být spolehlivý a měl by být ochotný usilovat o zlepšení sebe samotného a o dosažení moudrosti.

- Mít dobrou sebedůvěru.
- Schopnost jednat s lidmi bez předsudků.
- Schopnost zvýšit zájem o blaho lidí kolem sebe.
- Mít zájem předávat mladším jedincům své vědomosti.
- Být spolehlivý a mít otevřenou mysl a musí být ochotný usilovat o zlepšení sebe sama a o dosažení moudrosti.
- Být schopný udržet přátelství. (Englishem a Pearson in Langmeier, Krejčířová, 2007.)

V období mladší dospělosti dochází k dosažení výšky a fyziologické zralosti všech orgánů v těle. To umožní jedinci podávat v počátcích vývojového období vrcholné tělesné výkony. Jedinci jsou celkově tělesně zdatní a svěží. (Štefanovič, Greisinger, 1985.)

Myšlení v mladé dospělosti ovlivňují zkušenosti neboli vnější vlivy. Kognitivní úroveň charakterizuje postformální myšlení, které bere v potaz všechny složky problému. (Vágnerová, 2000.)

Intelligence v období mladé dospělosti se rozvíjí zároveň i s jinými složkami inteligence, než je ta, na které jedinci byli závislí ve škole. Jedinci řeší problémy, které jsou charakteristické pro toto období. Na druhou stranu tyto problémy rozvíjí jiné schopnosti. (Vágnerová, 2000.)

Morálka se v tomto období mění. Převažuje zde právo a pořádek, tzn. orientace na společnost. Jedinec dokáže chápat perspektivu i jiných lidí, ale zároveň dokáže generalizovat a vnímá mezilidské vztahy jako systém. (Vágnerová, 2000.)

Manželství bývá v posledních letech odkládané, ale na druhou stranu jedinci udržují dlouhodobé **partnerské vztahy**. (Langmeier, Krejčířová, 2007.)

Rodičovství je důležitou součástí identity dospělého člověka. Lidé mohou být stimulováni k rodičovství buď tlakem z okolí, nebo i různými individuálními motivy. Dítě může uspokojit všechny potřeby jedince, ale na druhou stranu může být překážkou u jiných potřeb. Mít dítě je radost, ale obnáší to zodpovědnost a povinnosti. (Vágnerová, 2000.)

Bezdětnost v ČR znamená výrazný pokles porodnosti. Důvodem může být neplodnost, která postihuje velké množství párů, nebo druhým důvodem je to, že páry děti nechtějí. (Vágnerová, 2000.)

5 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ

Předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních upravuje zákon č. 561/2004 Sb. Vymezuje povinnosti a práva fyzických i právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů, které vykonávají státní správu a samosprávu ve školství (zákon č. 561/2004 Sb.).

V České republice procházelo školství velmi rozsáhlým procesem přetransformování po roce 1989. Polovina 90. let minulého století měla dále za následek řadu materiálů týkající se evaluace a koncepce školství. Důležitým milníkem v rámci progresu školství v ČR bylo v roce 2001 vytvoření a následné schválení kurikulární politiky u Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knihy) společně s navazujícím školským zákonem z roku 2004 – zákon č. 561/2004 Sb., jenž upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních. Zaváděl se také nový systém dokumentů upřesňující vzdělávání žáků ve věku od 3 let do 19 let.

Na základě školského zákona se tedy formuje systém vzdělávání v ČR jakožto proces vyznačující se jednak obsahem vzdělávání, tak i postupným získáváním kvalifikace a zkušeností v průběhu školské soustavy (tzv. kurikula). Vzdělávání se dělí do tří, respektive čtyř oblastí, kterými jsou:

- předškolní (mateřské) → 3–6 let,
- primární (základní) → 6–14 let – povinná devítiletá školní docházka nebo nižší ročníky víceletých gymnázií (6letá a 8letá gymnázia),
- sekundární (střední) → 15–17/18 let – tří až čtyřleté studium poskytováno středními školami (maturitní obory, výuční obory či nástavbové obory), gymnáziem, jazykovou školou s právem státní jazykové zkoušky či konzervatoří
- terciární (další) → 19 let a více – doba studia je specifické dle typu studia – vyšší odborné, vysokoškolské (bakalářské, magisterské, doktorské).

Školské zařízení dle § 7 školského zákona chápeme jako instituci poskytující sekundární a podpůrnou funkci ve vzdělání nebo s ní přímo spojenou, zajištění ústavní a ochranné edukace či preventivní výchovnou péči. Tímto typem zařízení se dle § 115–120 školského zákona rozumí následující: (a) zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, (b) školská poradenská zařízení, (c) školská výchovná a ubytovací zařízení, (d) školská

zařízení zájmového vzdělávání, (e) zařízení školního stravování, (f) školská účelová zařízení, (g) školská zařízení vykonávající ústavní výchovu a ochrannou výchovu a (h) školská zařízení preventivně výchovné péče. Přičemž poslední dva body jsou řízeny zvláštními právními předpisy.

- (a) Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků má za cíl ostatní vzdělávání pedagogických pracovníků, poskytování poradenství ohledně metodiky a vedení instituce, zprostředkování nových vzdělávacích trendů, programů či metod, podpůrnou činnost.
- (b) Školská poradenská zařízení se zabírají informačně-diagnostickou, poradenskou, pedagogicko-psychologickou, preventivní a metodickou činností jak pro žáky/studenty, tak i zákonné zástupce a pro školy samotné. Poradenská zařízení rovněž pomáhají při výběru adekvátního směru vzdělání a volbě povolání. Spolupracují se sociálně-právními institucemi na ochranu dětí, mládeže i rodiny, ale také i s poskytovateli zdravotních služeb.
- (c) Školská výchovná a ubytovací zařízení jsou zřízena pro účely mimoškolních aktivit, celodenní výchovu, ubytování, stravování, zotavovacích pobytů atd. Mohou vykonávat činnost i mimo školní dny.
- (d) Školská zařízení pro zájmové vzdělávání se zabývají výchovnou, zájmovou, popřípadě tematickou rekreační akcí, či osvětovou činností pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.
- (e) Zařízení školního stravování má na starost školní stravování žáků, studentů i zaměstnanců v době jejich pobytu ve škole či ve školském zařízení, ale také mohou provozovat činnost v době školních prázdnin.
- (f) Školská účelová zařízení jsou pomocné složky pro činnost a chod školy či školského zařízení ve smyslu obstarávání a pomoc v oblastech: materiálně-technických, poradenských, informačních nebo ekonomicko-administrativních, studijně-pracovních, či knihovnických služeb pro žáky, studenty, popřípadě zaměstnance (zákon č. 561/2004 Sb.).

Podle § 2 školského zákona je vzdělávání v České republice založeno na:

- rovném přístupu každého státního občana ČR ke vzdělávání bez diskriminace z důvodu barvy, rasy, jazyka, víry a pohlaví,
- vzájemné úctě, respektu, názorové snášenlivosti a důstojnosti všech účastníků vzdělávání,

- svobodném šíření poznatků, které jsou výsledkem vědy nebo výzkumu,
- bezplatném základním a středním vzdělání pro občany České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje kraj, stát nebo obec,
- možnosti vzdělávání v průběhu celého života,
- zohledňování vzdělávacích potřeb jedince,
- poznávání evropských a světových hodnot a tradic, osvojení a pochopení pravidel a zásad, které vycházejí z evropské integrace (zákon č. 561/2004 Sb.).

Rejstřík škol a školských zařízení je veřejný seznam. Provozovatel a jeho školské zařízení jsou zapsáni do rejstříku škol, a to ve chvíli, kdy splní všechny zákonné podmínky, a to ve smyslu úrovně provozní, kam řadíme vybavenost prostoru školy a také dodržení hygienických norem, dále úrovně personální, kam patří velikost a odbornost pedagogického sboru, a také v oblasti procedurální, čímž je myšleno vzdělávání dětí v souladu s rámcovým vzdělávacím programem. Ve chvíli, kdy je škola zapsána v rejstříku a nabyla účinnosti, má právnická osoba, která vykonává činnost školy, právo poskytovat vzdělávání a také právo vydávat doklady o vzdělání. (Pemová, 2013.)

V České republice Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vypracovává Národní program vzdělávání, který projednává s odborníky z praxe a vědy, dále také s příslušnými ústředními odborovými orgány. Vzdělávání v konkrétní škole se uskutečňuje dle školních vzdělávacích programů (zákon č. 561/2004 Sb.).

Rámcové vzdělávací programy stanovují formy, délku, cíle a povinný obsah vzdělávání, a to konkrétně všeobecného a odborného, a to podle zaměření daného oboru vzdělávání. Zejména se jedná o organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu vzdělávání a jeho ukončení. Rámcové vzdělávací programy musí odpovídat poznatkům vědních disciplín, jehož základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat. Také se jedná o poznatky pedagogiky a psychologie o metodách a organizačním uspořádání, které jsou účinné a přiměřené věku vzdělávaného (zákon č. 561/2004 Sb.).

Školní vzdělávací programy jsou v souladu s rámcovým vzdělávacím programem. Vydává je ředitel školy nebo ředitel školského zařízení. Školní vzdělávací program určuje konkrétní formy, cíle, délky vzdělávání, podmínky pro přijetí uchazečů do školského zařízení průběh a ukončení vzdělávání. Dále stanovuje materiální, personální a ekonomické podmínky a také podmínky bezpečnosti práce a ochrany zdraví na konkrétní

škole, kde se vzdělávání uskutečňuje (zákon č. 561/2004 Sb.). U ŠVP stát již tedy nevytváří osnovy, pouze vymezí rámec vzdělávání a škola si vytváří vlastní program řízení vzdělávacího procesu na škole. Vychází ze vzdělávacích záměrů školy, při kterých dbá na zohlednění potřeb a možností žáků (učební plány a osnovy), ale i podmínky školy tuto činnost zajistit, bere také v potaz regionální i sociální postavení školy. ŠVP je jedním z povinných dokumentů školy, kdy její průběh, plnění a dodržování evaluuje Česká školní inspekce (ČŠI) na základě § 174 odst. 2 písmeno b) a c) školského zákona č. 561/2004 Sb. Zodpovědnou osobou za tvorbu ŠVP je ředitel daného školského zařízení, přičemž na jeho tvorbě se podílí celý pedagogický sbor.

Vzdělávací program pro vyšší odborné vzdělávání má dle § 6 školského zákona č. 561/2004 Sb. za cíl stanovení především přesných cílů, forem, ale i obsahu vzdělávání za současného organizačního uspořádání, profilování absolventů, jazyka, ve kterém jsou předměty vyučovány, plnění předpokladů pro ukončení vzdělání, ale i zohlednění studentů se speciálními potřebami. Dále také materiální, personální a bezpečnostní zajištění. Tento program podléhá dle § 104 akreditačnímu schválení udělované ministerstvem na nejvýše dvojnásobnou délku vzdělávacího programu denní formy studia dle § 106.

Posoudíme-li reformační procesy českého školství a kurikul, tak lze tvrdit, že se jedná o jakousi odpověď školských zařízení na probíhající změny ekonomického, kulturního, ale i sociálního charakteru, jelikož i společnost a trh práce v dnešní době klade důraz na odlišný typ vzdělávání, než tomu tak bylo dříve, a tak i školská zařízení se musí tomuto trendu přizpůsobit. Do popředí se dostává efektivita vzdělávání, čímž je myšlen fakt, že lidé budou schopni se učit, chtít se učit, respektive se u nich projeví touha, zájem po informacích, ale i fakt, že jim bude tato příležitost umožněna. Podporována je nejen aktivita žáků, kdy důležitou roli hraje hodnocení, které je motivující a sledující jednotlivcův progres, ale také rozvoj interpersonálních komunikačních dovedností, rozhodování, řešení problémů a spolupráce. V dnešní přetechnizované společnosti je také důležité naučit žáky si nejen informace najít, ale umět je také zhodnotit a být schopen je poté následně použít. Důraz je také kladen i na hodnotu zdraví. Jednotlivé školy se stávají více samostatné instituce, co se týče vzdělávacího modelu. (Tupý, 2006.)

Důležité je zmínit jistou soudobou kritiku škol dle Skalkové (2004), která vychází jak z institucionální kritiky školy, tak i z vnitřního života školy. V rámci instituce se pak opírá zejména o fenomén tzv. mamutí školy – velké instituce, které měly nespočet výhod jako kupříkladu rozšířenou nabídku volitelných předmětů, avšak za spíše převládajících nevýhod vztahujících se k byrokracii a narůstající anonymitě, jež byla brána jako úrodná půda podněcující agresivitu žáků. Současně byl také vzat na paškál fakt o neúspěšném zabezpečení přestupu ze školského zařízení na pracovní trh. Jelikož v současnosti roste nezaměstnanost mládeže, škola je brána jako nástroj selekce v sociálním smyslu pojetí. Znamky spíše zastávají funkci předpokladu pro zaměstnání, nedostatečně oceněn je však smysl vzdělání. Z hlediska kritiky vnitřního života autorka vyzdvihuje především (a) poznatkový encyklopedismus, který je brán jako odpověď dnešní vědecké a technické společnosti a jež ovlivnila kurikulární reformu ve smyslu většího zaměření právě na vědecké vzdělání, které vedlo ke hromadění poznatků a mechanickému učení se nazpaměť, dále také řeší (b) jednostrannost školství ve smyslu racionalizace, která se týká rozšíření vědeckého obsahu, intelektualizace, kognitivních procesů, dominantní roli učitele na úkor emocí, tvořivosti, praktičnosti, jež jsou v ústraní, a (c) fenomén odcizení ovlivňující jak učitele, tak i žáky ve školním prostředí, kteří pak pocítují spíše záporný vztah k učení a ke škole, stresové situace při zkoušení, ale i na druhou stranu pocit nezadostiučinění, nudy a postrádání smyslu vzdělávání do života u nadaných jedinců a těmito vlivy poté dochází k nárůstu sobectví, hrubosti, bezohlednosti a porušení hodnotového systému.

5.1 Základní vzdělávání

Podle § 44 školského zákona každé dítě v České republice má povinnost splnění základního vzdělávání. Cílem základního vzdělávání je, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na základě tohoto byli motivováni k celoživotnímu učení. Dalším cílem je tvoření myšlení a řešení přiměřených problémů, komunikace a spolupráce, chránění fyzického i duševního zdraví, vytváření hodnot a životního prostředí, být tolerantní a ohleduplný k druhým lidem.

V České republice jsou možnosti základního vzdělávání dostatečně zajištěny. Základních škol je dostatek a většině žáků umožňuje vzdělávání v okolí bydliště a rozdílné způsoby vzdělávání v základních školách umožňují vybírat zařízení, které vyhovuje povaze a zaměření dítěte. (Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice, 2012.)

Povinná školní docházka může být plněna i jiným způsobem, a to individuálním vzděláváním a vzděláváním žáků s mentálním postižením.

Základní vzdělání podle Listiny základních práv a svobod je poskytováno bezplatně, a to všem státním občanům České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie.

Podle § 36 školského zákona povinná školní docházka začíná školním rokem po dni, kdy dítě dosáhne 6 let v době od září do konce června příslušného školního roku. Plnění školní docházky trvá po dobu devíti let, nejvýše však do sedmnáctého roku věku. Může nastat situace, kdy žák přesáhne sedmnáct let, má sice splněnou školní docházku, ale nemá dokončené základní vzdělání a to z důvodu, že neukončí vzdělávací program základního vzdělávání. Při této situaci školský zákon umožní dokončení základního vzdělávání prostřednictvím kurzu. § 37 popisuje situace, kdy dítě není ve svých šesti letech duševně nebo tělesně vyspělé, a to může být překážka pro nástup do školy. V tomto případě zákonný zástupce dítěte může požádat o odklad povinné školní docházky. Tato žádost musí být podána písemně. Žádosti, které jsou podloženy doporučením od odborného lékaře, klinického psychologa nebo školského poradenského zařízení, ředitel odloží povinnou docházku na další školní rok. Pokud se projeví nedostatečná duševní nebo tělesná vyspělost, lze odklad povinné školní docházky podat i v průběhu školního roku (zákon č. 561/2004 Sb.).

Základní vzdělávání má 9 ročníků a členíme ho na první a druhý stupeň. První stupeň je od první do páté třídy a druhý stupeň trvá od šesté do deváté třídy. U žáků, kteří mají speciální vzdělávací potřeby je možné prodloužení na deset let, kdy první stupeň končí šestým ročníkem. Existují i speciální třídy, kam jsou zařazeni žáci se zdravotním postižením. Pro tyto žáky jsou zřízeny i speciální školy, které jsou zaměřeny na výuku žáků se zdravotním postižením. Tyto pomocné školy mají deset ročníků (zákon č. 561/2004 Sb.).

V České republice existují i tzv. přípravné třídy základní školy, které zřizují obce nebo kraje se souhlasem krajského úřadu. Tyto třídy jsou určeny pro děti, které jsou sociálně znevýhodněné a u kterých se předpokládá, že zařazení do tohoto ročníku vyrovná jejich vývoj. Přípravná třída je zahájena v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Po každém pololetí škola vydá žákovi vysvědčení, které je vyjádřeno klasifikačním stupněm nebo slovně. Po ukončení devátého nebo popřípadě desátého ročníku žák dostane doklad, kterým je vysvědčení o dosaženém vzdělání (zákon č. 561/2004 Sb.).

5.2 Střední vzdělávání

Cílem středního vzdělávání je rozvíjení dovedností, postojů, vědomostí a hodnot, které jedinec získal na základní škole. Střední vzdělávání poskytuje širší všeobecné nebo odborné vzdělání. Jedním z dalších cílů je vytvoření předpokladů pro plnoprávný osobní a občanský život, získávat samostatně informace, celoživotně se vzdělávat. Školy při vytváření předpokladů pro výkon povolání žáků vyvíjejí úsilí spolupracovat se zaměstnavateli s ohledem na obor vzdělání, a to zejména tím, že škola se zaměstnavatelem projedná školní vzdělávací programy, dále se zaměstnavatel zapojuje do tvorby konceptů pro rozvoj školy, kladou důraz na zabezpečení praktické výuky, dále zaměstnavatelé zajišťují účast odborníka z praxe při teoretické výuce a zajišťují další vzdělávání a stáže pedagogických pracovníků. Střední vzdělání je úspěšně ukončeno buď výučním listem, kdy vzdělávací program trvá dva nebo tři roky, nebo maturitní zkouškou, kdy vzdělávací program trvá čtyři roky. Žáci každé pololetí obdrží vysvědčení, které je vyjádřeno klasifikačně nebo slovně (zákon č. 561//2004 Sb.).

5.3 Vysoké školy neboli terciární vzdělávání

Nejvyšším článkem vzdělávací soustavy jsou v České republice vysoké školy. Jsou zároveň vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislé tvůrčí činnosti a poznání. Mezi hlavní úlohu patří kulturní, sociální, ekonomický a vědecký rozvoj společnosti a to tak, že umožňují přístup k vysokoškolskému vzdělání, získávání profesní kvalifikace a přípravu pro výzkumnou práci.

Terciární vzdělávání je dvojího typu, a to (a) vyšší odborné vzdělávání a (b) vysokoškolské vzdělávání, při čemž je někdy také uvedeno i (c) celoživotní vzdělávání. V případě vyššího odborného vzdělávání se upravuje dle § 92–102 školského zákona č. 561/2004 Sb. Oproti tomu vysokoškolské vzdělávání se upravuje dle § 1 a § 44–48 zákona o vysokých školách č. 111/1998 Sb.

Vyšší odborné vzdělání si klade za cíl rozvoj a zdokonalení nabytých znalostí a dovedností v rámci středního vzdělávání a umožňuje všeobecnou, odbornou a praktickou přípravu. Studium je o délce tří let (u zdravotnického oboru 3,5 let) denní formou studia a je dostupné pro studenty, jež dosáhli střední vzdělání, zakončené maturitní zkouškou. Skládá se jak z teoretické, tak i praktické přípravy, ať už výukou, či odbornou praxí na pracovišti k tomuto výkonu oprávněnému, kdy se na studenta vztahuje usnesení dle zákoníku práce. Ukončení

vyššího odborného vzdělání probíhá formou absolutoria, jehož podmínkou je splnění odborných předmětů, cizího jazyka a obhájení absolventské práce, po kterém je studentovi umožněno užívat titulu diplomovaný specialista (DiS.).

Vysokoškolské vzdělání je v České republice nejvyšší možná studiem dosažitelná forma vzdělání. Je považováno za pomyslnou špičku pyramidy ve vzdělávacím procesu a je bráno jako centrum vzdělanosti, nezávislosti poznání, ale i tvůrčích činností. Hraje také jednu z klíčových úloh rozvoje demokratické společnosti v oblasti vědy, kultury, sociálních aspektů a ekonomie. Působí na ni zejména šířením a předáváním nabytého vědění dle oboru a podporování dalšího vědecko-výzkumného bádání, vývoje, inovace či umělecko-tvůrčí činnosti. Snahou je umožnění nabytí, expanze či prohloubení vědomostí a poznání a je součástí celoživotního vzdělávání. Klíčovou roli také sehrává v oblasti otázek týkajících se společnosti, etiky a má vliv na kulturní pestrost, porozumění druhým a společenské soužití v životě. Dochází zde také k rozvoji a posílení mezinárodní součinnosti společnými projekty napříč organizacemi, uznávání studií a diplomů, výměně akademických pracovníků a studentů. Vysokoškolské vzdělávání může být dvojího typu, a to veřejných vysokých škol nebo soukromých vysokých škol. Zatímco u veřejných vysokých škol je zřizovatelem stát, u soukromých vysokých škol je právnická osoba se sídlem nebo hlavní místem podnikatelské činnosti na území státu Evropské unie.

5.3.1 Bakalářský studijní program

V rámci bakalářského studijního programu je studium zacíleno na získání teoretických poznatků, znalostí a metod potřebných k vykonávání profese a současně je i jakýmsi nosným pilířem nabytých vědomostí pro následný magisterský studijní program. Studium je zpravidla tří až čtyřleté a řádným ukončením státní závěrečnou zkouškou a obhajobou bakalářské práce získá absolvent oprávnění užívat titul bakalář (zákon č. 111/1998 Sb.).

5.3.2 Magisterský studijní program

Načerpané teoretické i praktické vědomosti se dále rozvíjejí se snahou o jejich aplikaci a vývojem tvůrčích schopností s ohledem na aktuální vědecké poznatky a výzkum v rámci magisterského studia. Zpravidla navazuje na bakalářský studijní program o délce jednoho až tří let. Stejně jak v bakalářském studijním programu, tak i v magisterském programu je v rámci řádného ukončení státní závěrečná zkouška a obhajoba diplomové práce (zákon č. 111/1998 Sb.)

5.3.3 Doktorský studijní program

Orientace doktorského studijního programu se děje na bázi vědeckého zkoumání, samostatné tvůrčí vědecko-výzkumné, publikační, edukační a teoretické činnosti. Studium probíhá standardně tři až čtyři roky pod dozorem školitele a předem individuálně vytvořeného studijního plánu. Studium je dovršeno státní doktorskou zkouškou a obhájením disertační práce, na jejichž základě student prokáže schopnosti a dovednosti potřebné pro samostatnou výzkumnou, vzdělávací či teoretickou činnost, a absolvent je poté následně oprávněn užívat titul doktor (Ph.D. či Th.D. v oblasti teologie) (zákon č. 111/1998 Sb.).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 METODOLOGIE VÝZKUMU

Pedagogický výzkum neboli způsob řešení problémů, díky kterému si lidé rozšiřují vědomosti. Díky výzkumu si lidé potvrzují nebo vyvracejí vědomosti či poznatky nebo získávají nové. Pedagogickému výzkumu se věnují buď výzkumníci, studenti, nebo učitelé z praxe. Výzkum řeší pedagogické problémy a rozšiřuje poznatky pedagogických jevů. Výzkum požaduje organizaci a plánování, a to z důvodu, že výzkum má několik etap a musí navazovat na sebe.

Na teoretickou část navazuje část empirická. V pedagogickém výzkumu se zaměříme na zodpovězení výzkumných otázek. Zjistíme, jaký mají studenti postoj k dobrovolnictví. Data jsou sesbírána na základě dotazníkového šetření.

6.1 Metody sběru dat

Jako metoda sběru dat bylo vybráno dotazníkové šetření. Dotazník je prostředek pro sběr dat. Výzkumníci používají tento prostředek, aby zjistili informace o postojích, myšlení, názorech zkoumaných osob. Dotazníky obsahují otázky a tvrzení, které jsou označovány jako položky.

Dotazník obsahuje 19 otázek. První část dotazníku obsahuje otázky, které se zaměřují na pohlaví, kterou školu navštěvují a jestli znají základní pojmy. Další otázky jsou zaměřené na jejich postoje, názory a vnímání dobrovolnictví. Typy otázek v dotazníku jsou různorodé. Objevují se uzavřené otázky s jednou odpovědí i více. Dále dotazník obsahuje škály, které se zaměřují na měření vlastností lidí, na jejich postoje, názory a motivaci.

6.2 Cíle výzkumu

Výzkum je zaměřen na postoje žáků a studentů k dobrovolnické činnosti. Cílem výzkumu je nahlédnout do problematiky dobrovolnictví. Zjistit nejen postoje studentů, ale také odlišnosti jejich názorů a jakým odlišným způsobem se k dobrovolnické činnosti staví.

Hlavní výzkumný cíl:

Zjistit postoj k dobrovolnictví žáků základních škol, středních škol a studentů vysokých škol.

Dílčí cíle:

1. Zjistit, jak žáci a studenti vnímají dobrovolnickou činnost.
2. Zjistit, v jaké míře jsou žáci a studenti informováni o dobrovolnické činnosti.
3. Identifikovat zkušenosti žáků a studentů s dobrovolnickou činností.
4. Zjistit, jaké jsou důvody, proč žáci a studenti chtějí vykonávat dobrovolnickou činnost.
5. Zjistit, jaké jsou důvody, proč žáci a studenti nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost.

6.3 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Před provedením samotného výzkumu jsme stanovili výzkumný problém. Formulace výzkumného problému zní:

Postoj k dobrovolnictví žáků základních, středních a studentů vysokých škol.

Z výzkumného problému vychází hlavní výzkumná otázka:

Jaký je postoj k dobrovolnictví žáků základních, středních a studentů vysokých škol?

Hlavní výzkumnou otázku dále rozvadí dílčí otázky:

1. Jak studenti vnímají dobrovolnickou činnost?
2. Jaké informace mají studenti o dobrovolnické činnosti?
3. Jaké zkušenosti mají žáci a studenti s dobrovolnickou činností?
4. Jaké jsou důvody, proč studenti chtějí vykonávat dobrovolnickou činnost?
5. Jaké jsou důvody, proč studenti nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost?

6.4 Výzkumný soubor

Základním výzkumným souborem jsou žáci devátých tříd základní školy, žáci střední školy a studenti vysoké školy.

Jako výzkumnou metodu jsme zvolili náhodný stratifikovaný výběr, který probíhá následovně:

- 1) Základní soubor je rozdělen do podsouborů, které nazýváme strata. Strata jsou takové podmnožiny základního souboru, jejichž jednotky mají v rámci strata společnou vlastnost nebo více společných vlastností, a strata se mezi sebou liší zpravidla více než jejich jednotky uvnitř.
- 2) V každém stratu provedeme prostý náhodný výběr.

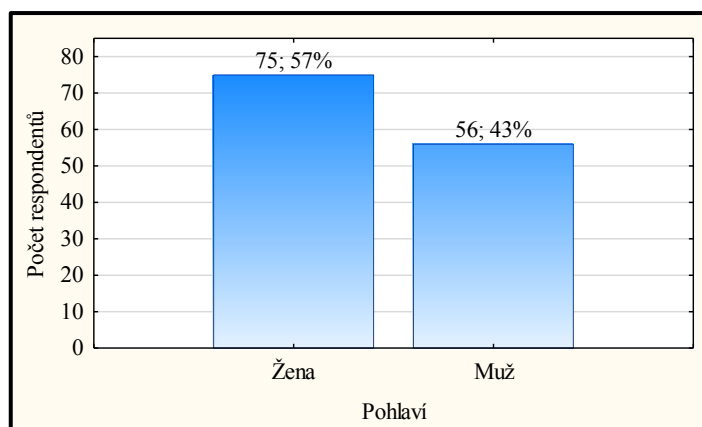
Jak už bylo zmíněno, základním souborem jsou žáci devátých tříd základních škol, žáci středních škol a studenti vysokých škol. V diplomové práci zkoumáme rozdíly postojů, názorů mezi těmito studenty. Důvodem zkoumání rozdílných názorů je to, že různé věkové skupiny mají jiné postoje a názory, a to z důvodu, že mají rozdílné zkušenosti. (DeVito, 2008.) Cílem je zjistit odlišnosti těchto postojů.

Jako první jsme si vytvořili tři sloupce jako podsoubory. První sloupec byl výčet základních škol v ČR. V České republice je registrováno 4111 základních škol. Náhodným prostým výběrem jsme vybrali základní školu pro náš výzkum. Druhý sloupec byl výčet středních škol v ČR. Středních škol zapsaných v rejstříku je 1458 a náhodným prostým výběrem jsme vybrali střední školu pro náš výzkum. Třetí sloupec obsahoval výčet státních i soukromých vysokých škol v ČR. V České republice je v rejstříku zapsaných 101 vysokých škol a i zde jsme provedli prostý náhodný výběr. Výzkumu se zúčastnilo 131 respondentů, z toho 38 žáků základní školy, 45 žáků střední školy a 48 studentů vysoké školy.

7 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

Pro všechny otázky dotazníku byly vytvořeny grafy s absolutními a relativními četnostmi variant odpovědí. Pro testování závislosti dvou nominálních proměnných byl použit chí-kvadrát test nezávislosti v kontingenční tabulce. Pro testování závislosti dvou ordinálních proměnných byl použit test nezávislosti založený na Spearmanově koeficientu pořadové korelace. Absolutní a relativní četnosti srovnávaných skupiny byly zobrazeny pomocí kategorizovaných sloupcových grafů. Byla zvolena 5% hladina významnosti statistických testů.

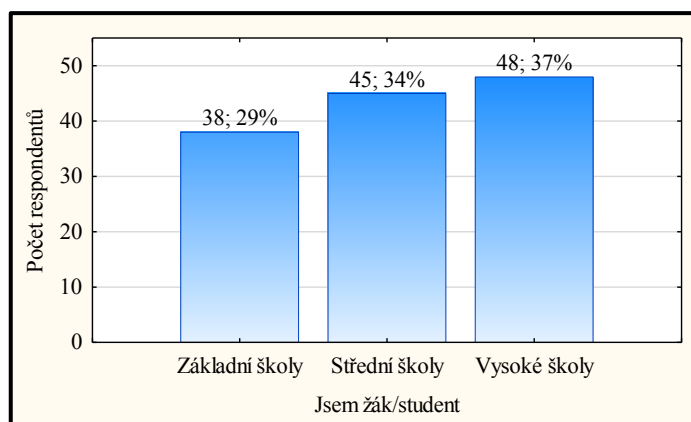
Otázka č. 1: Pohlaví respondentů

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů

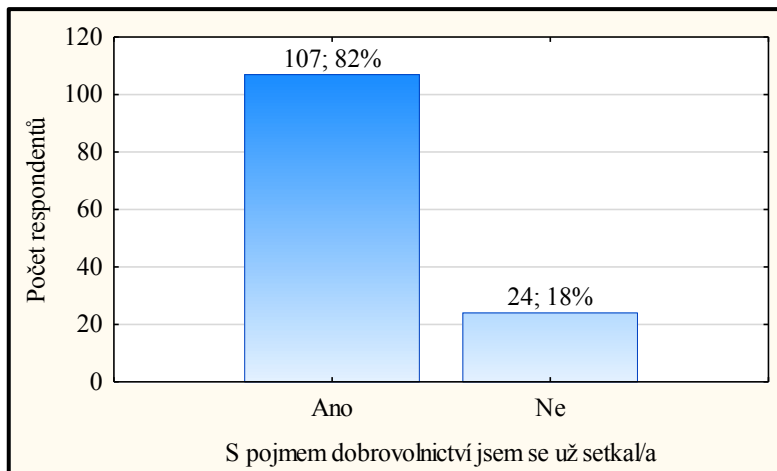
Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 131 respondentů, z toho 56 (42,7 %) mužů a 75 (57,3 %) žen.

Otázka č. 2: Jsem žák/student

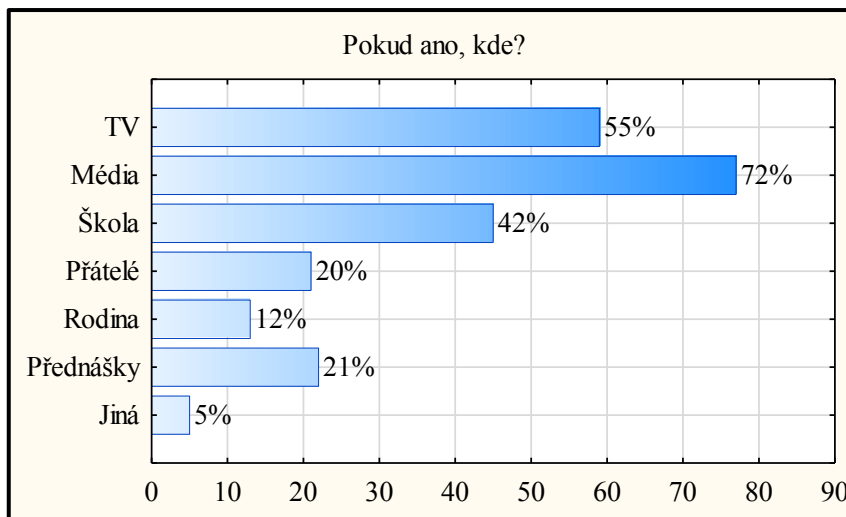

Graf č. 2 – Jsem žák/student

Výzkumu se zúčastnilo 38 (28,8 %) respondentů základní školy, 45 (34,1 %) respondentů střední školy a 48 (36,6 %) respondentů vysoké školy.

Otázka č. 3: S pojmem dobrovolnictví jsem se už setkal/aGraf č. 3 – *S pojmem dobrovolnictví jsem se už setkal/a*

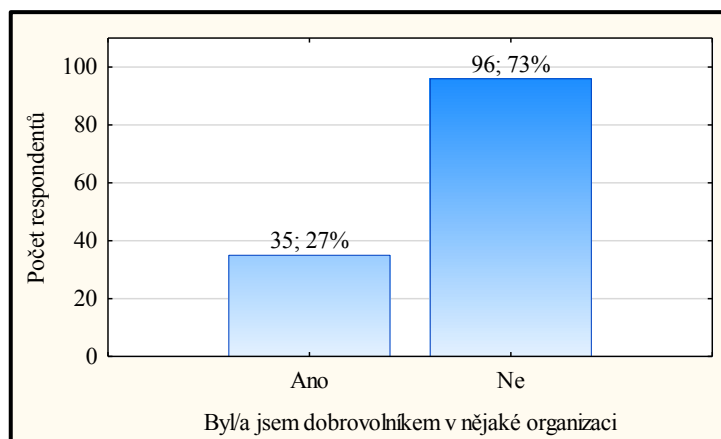
Na otázku, jestli se respondenti setkali s pojmem dobrovolnictví, odpovědělo 107 (81,7 %) respondentů ano a 24 (18,3 %) respondentů ne.

Otázka č. 4: Pokud ano, kde?Graf č. 4 – *Pokud ano, kde*

* Procenta počítána ze 107 (ti, kteří se již setkali s pojmem dobrovolnictví).

Pokud ano, kde? [jiná]

Osobní	1
Zaměstnání	1
Církev	1
Na praxi v sociálních službách	1
Všude	1

Otázka č. 5: Byl/a jsem dobrovolníkem v nějaké organizaciGraf č. 5 – *Byl/a jsem dobrovolníkem v nějaké organizaci*

Výsledkem této otázky je, že 35 (26,7 %) respondentů je nebo bylo dobrovolníkem v nějaké organizaci a 96 (73,3 %) respondentů není nebo nebylo dobrovolníkem v žádné organizaci.

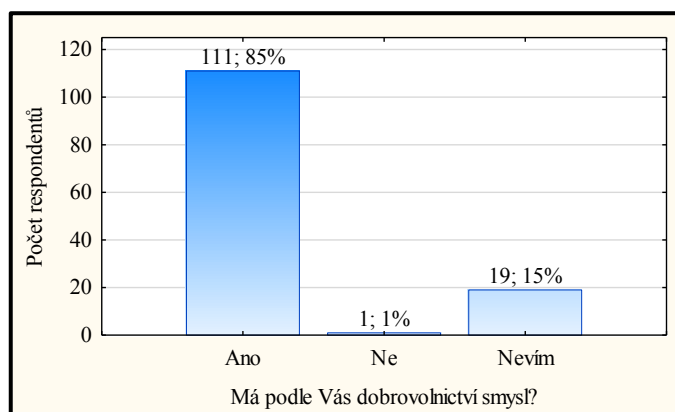
Otázka č. 6: Pokud ano, v jaké organizaci:

Kintari	1	2,9
ADRA	7	20,0
Royal Rangers	1	2,9
Jsem dobrovolníkem v této situaci covid19	1	2,9
V žádné, ale pomáhám teď při šití roušek	1	2,9
V organizaci ne, ale pomáhám teď seniorům při nouzovém stavu	1	2,9
Pomáhám teď sama za sebe při nouzovém stavu	1	2,9
Pomáhám při šití roušek při aktuální situaci	1	2,9
V žádné, dělám dobrovolníka teď sám za sebe při aktuální situaci	1	2,9
Sousedská pomoc.cz	2	5,7
Pomáhám seniorům v nouzovém stavu	1	2,9
Pomáhám v sociální službě v nouzovém stavu	1	2,9
Sám za sebe, pomáhám seniorům s nákupy	1	2,9
ČASpV, DDM, ČsOL, FF UK	1	2,9
FN Motol	1	2,9
Skaut a akce s ním spojené, dětské dny, společně proti leukémii,...	1	2,9
Podané ruce	1	2,9
Greenpeace	1	2,9
Jednorázové akce – filmový festival, akce pro děti	1	2,9
Charita UB	1	2,9
Červený kříž	2	5,7
UNICEF	2	5,7
Oslavy prvního máje – Baťa	1	2,9
Červený kříž –potravinová sbírka	1	2,9
HESTIA	1	2,9

* Procenta počítána ze součtu 35 – těch, kteří dle předchozí otázky byli dobrovolníkem v nějaké organizaci.

Výsledek k této otázce je zajímavý tím, že většina respondentů není/nebyla dobrovolníkem konkrétní organizace, ale při pandemii v České republice pomáhali sami za sebe potřebným lidem.

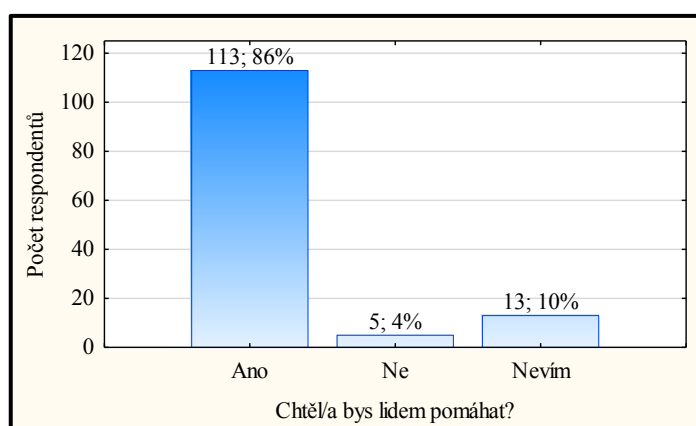
Otázka č. 7: Má podle Vás dobrovolnictví smysl?

Graf č. 6 – Má podle Vás dobrovolnictví smysl?

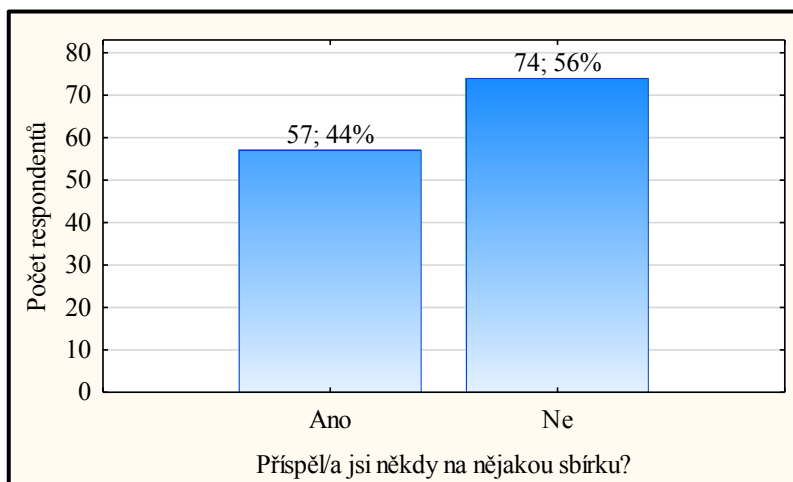
Na otázku, jestli má dobrovolnictví smysl, odpovědělo 111 (84,7 %) respondentů ano, jen 1 (0,8 %) respondent odpověděl ne a 18 (14,5 %) respondentů odpovědělo neví.

Otázka č. 8: Chtěl/a bys lidem pomáhat?

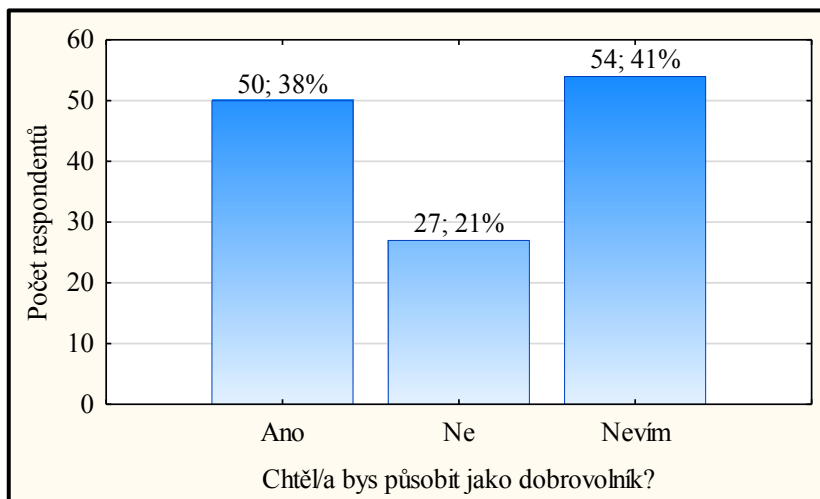

Graf č. 7 – Chtěl/a bys lidem pomáhat?

Jedna z dalších otázek byla, zda respondenti chtějí pomáhat lidem. 113 (86,3 %) respondentů uvedlo, že ano, 5 (3,8 %) respondentů uvedlo, že ne, a 13 (9,9 %) respondentů uvedlo, že neví.

Otázka č. 9: Přispěl/a jsi někdy na nějakou sbírku?Graf č. 8 – *Přispěl/a jsi někdy na nějakou sbírku?*

57 (43,5 %) dotazovaných odpovědělo, že někdy přispěli na nějakou sbírku, a 74 (56,6 %) dotazovaných odpovědělo, že na sbírku nikdy nepřispěli.

Otázka č. 10: Chtěl/a bys působit jako dobrovolník?Graf č. 9 – *Chtěl/a bys působit jako dobrovolník?*

Na otázku, zda by respondenti chtěli působit jako dobrovolníci, odpovědělo 50 (38,2 %) dotazovaných ano, 27 (20,6 %) dotazovaných ne a 54 (41,2 %) dotazovaných odpovědělo, že neví.

Otázka č. 11: Jaké jsou důvody, proč bys nechtěl dělat dobrovolníka?**Žáci základní školy:**

Důvody, proč bych nechtěl dělat dobrovolníka:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Je to časově náročné	3	32	3	0	0
Je to neplacené	9	17	7	3	2
Nemá to pro mě smysl	0	8	15	13	2
Nikdo mi to nenabídnul	16	18	0	3	1
Mám málo informací o dobrovolnictví	18	17	2	1	0
Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a	18	14	2	2	2

Tabulka č. 1 – Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka žáci základní školy

Žáci střední školy:

Důvody, proč bych nechtěl dělat dobrovolníka	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Je to časově náročné	7	28	7	3	0
Je to neplacené	5	22	4	12	2
Nemá to pro mě smysl	2	9	9	19	6
Nikdo mi to nenabídnul	14	21	1	5	4
Mám málo informací o dobrovolnictví	11	22	2	8	2
Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a	16	14	1	12	

Tabulka č. 2 - Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka žáci střední školy

Studenti vysoké školy:

Důvody, proč bych nechtěl dělat dobrovolníka:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Je to časově náročné	9	20	7	11	1
Je to neplacené	3	8	3	16	18
Nemá to pro mě smysl	1	1	2	21	23
Nikdo mi to nenabídnul	4	8	9	9	18
Mám málo informací o dobrovolnictví	3	8	7	17	13
Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a	1	12	7	12	16

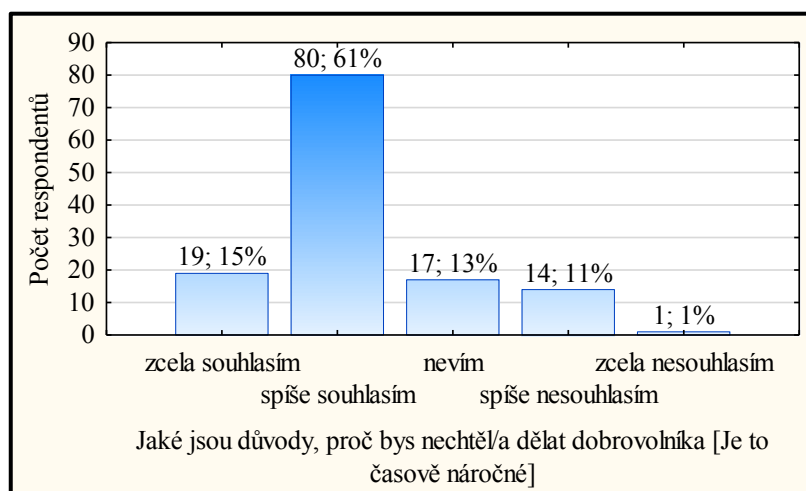
Tabulka č. 3 - Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka studenti vysoké školy

Celkový počet respondentů:

Důvody, proč bych nechtěl dělat dobrovolníka:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Naprosto nesouhlasím</i>
Je to časově náročné	19	80	17	14	1
Je to neplacené	17	47	14	31	22
Nemá to pro mě smysl	3	18	26	53	31
Nikdo mi to nenabídnul	34	47	10	17	23
Mám málo informací o dobrovolnictví	32	47	11	26	15
Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a	35	40	10	26	20

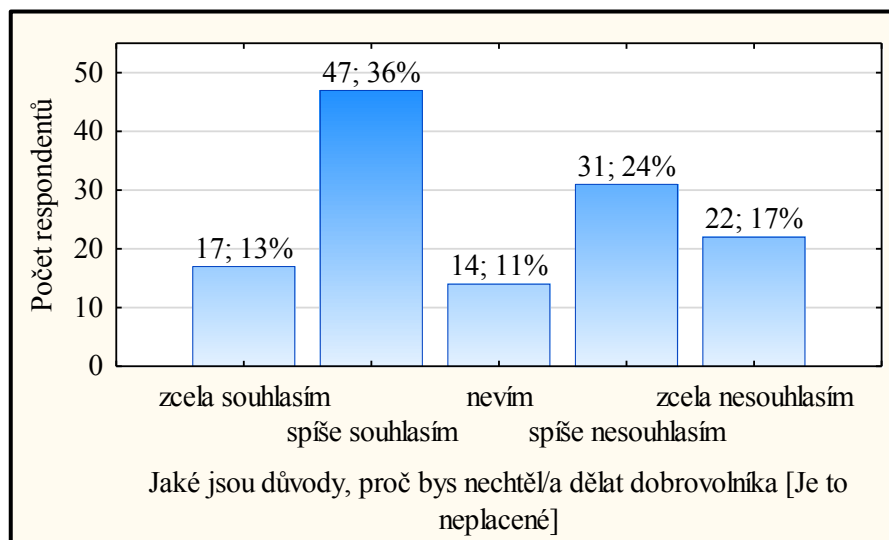
Tabulka č. 4 - Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka celkový počet respondentů

11. a) Je to časově náročné

Graf č. 10 – *Nechci, protože je to časově náročné*

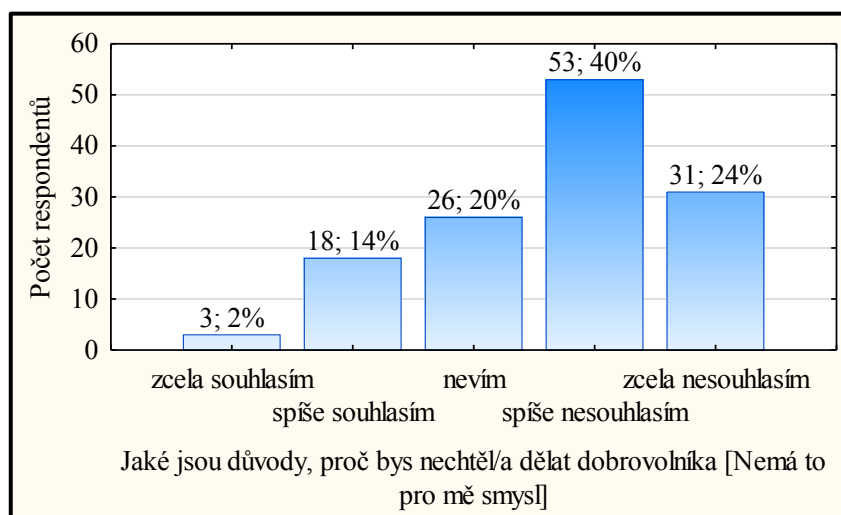
Jedním z důvodů, proč respondenti nechtějí být dobrovolníky, byl výrok, že je dobrovolnictví časově náročné. 19 respondentů *zcela souhlasí*, 80 respondentů *spíše souhlasí*, 17 respondentů *neví*, 14 respondentů *spíše nesouhlasí* a jen jeden respondent uvedl, že *zcela nesouhlasí*.

11. b) Je to neplacené

Graf č. 11 – *Nechci, protože je to neplacené*

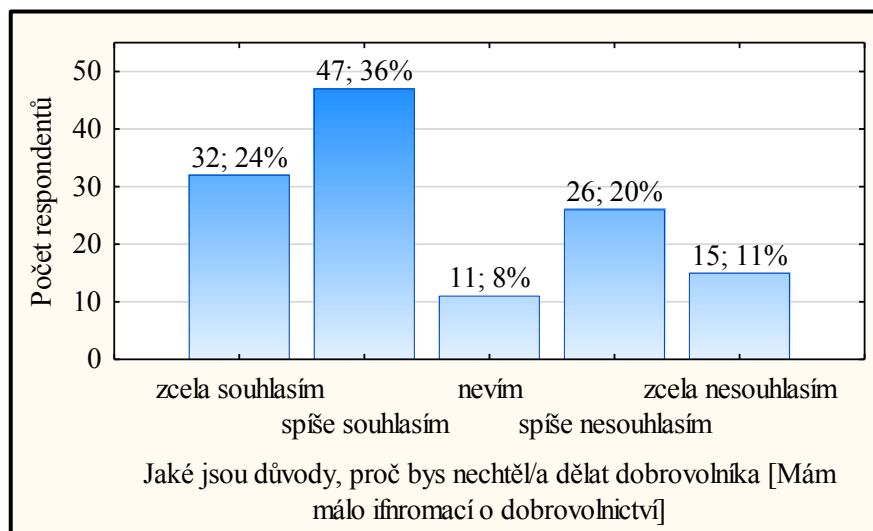
Dalším výrokem bylo, že dotazovaní nechtějí dělat dobrovolníka z důvodu, že je to neplacené. 17 dotazovaných s tímto výrokem *zcela souhlasí*, 47 dotazovaných *spíše souhlasí*, 14 dotazovaných *neví*, 31 dotazovaných *spíše nesouhlasí* a 22 dotazovaných *zcela nesouhlasí*.

11. c) Nemá to pro mě smysl

Graf č. 12 – *Nechci, protože to nemá pro mě smysl*

Na položku s výrokem „nemá to pro mě smysl“ odpověděli 3 respondenti *zcela souhlasím*, 18 respondentů uvedlo, *spíše souhlasím*, 26 respondentů uvedlo *nevím*, 53 respondentů uvedlo, že *spíše nesouhlasí*, a 31 respondentů uvedlo, že *zcela nesouhlasí*.

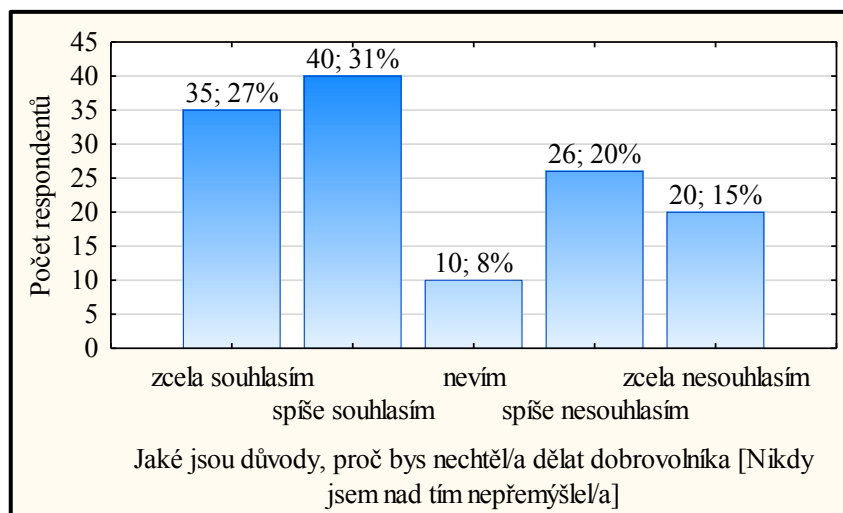
11. d) Mám málo informací o dobrovolnictví

Graf č. 13 – *Nechci, protože mám málo informací o dobrovolnictví*

„Mám málo informací o dobrovolnictví“ bylo dalším z výroků, na který 32 respondentů odpovědělo, *zcela souhlasím*, 47 respondentů *spíše souhlasí*, 11 respondentů *neví*, 26 respondentů *spíše nesouhlasí* a zbylých 15 respondentů *zcela nesouhlasí*.

11. e) Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a

Graf č. 14 – *Nikdy jsem nad dobrovolnictvím nepřemýšlel/a*

Posledním výrokem bylo, že dotazovaní nikdy nepřemýšleli nad tím, že by dělali dobrovolníka. 35 dotazovaných *zcela souhlasí*, že nad tím nikdy nepřemýšlelo, 40 dotazovaných uvedlo, že *spíše souhlasí*, 10 respondentů uvedlo, že *neví*, 26 dotazovaných *spíše nesouhlasí* a 20 dotazovaných *zcela nesouhlasí*.

Otázka č. 12: Jaké jsou důvody, proč bys chtěl/a dělat dobrovolníka**Žáci základní školy:**

Důvody, proč bych chtěl dělat dobrovolníka:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Naprosto nesouhlasím</i>
Rád/a pomáhám lidem, kteří to potřebují	6	30	1	1	0
Získání nových zkušeností	0	16	11	11	0
Výplň volného času	0	4	3	20	11
Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi	0	3	3	16	16
Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého	3	26	6	3	0

Tabulka č. 5 – *Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka žáci základní školy***Žáci střední školy:**

Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Naprosto nesouhlasím</i>
Rád/a pomáhám lidem, kteří to potřebují	13	29	1	2	0
Získání nových zkušeností	4	23	7	11	0
Výplň volného času	0	6	3	21	15
Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi	0	10	6	13	16
Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého	10	23	10	2	0

Tabulka č. 6 - *Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka žáci střední školy***Studenti vysoké školy:**

Důvody, proč bych chtěl dělat dobrovolníka:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Naprosto nesouhlasím</i>
Rád/a pomáhám lidem, kteří to potřebují	30	16	1	0	1
Získání nových zkušeností	14	28	1	3	2
Výplň volného času	3	12	6	18	9
Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi	5	12	9	17	5
Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého	22	18	5	2	1

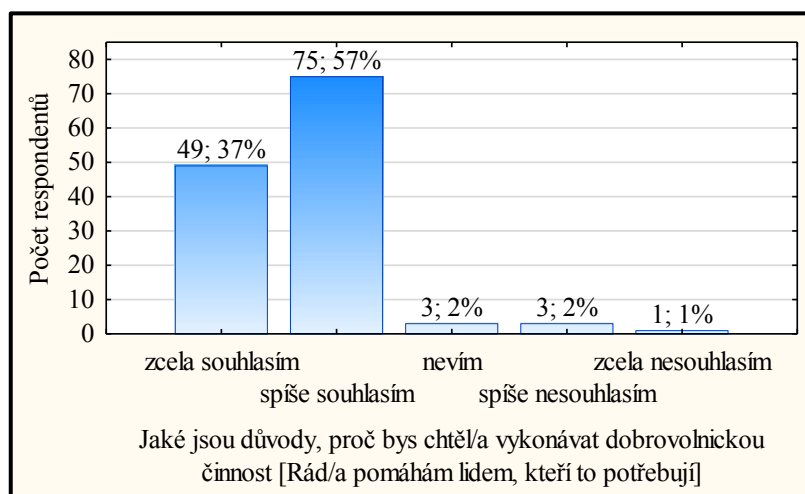
Tabulka č. 7 - *Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka studenti vysoké školy*

Celkový počet respondentů:

Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka:	Zcela souhlasím	Spíše souhlasím	Nevím	Spíše nesouhlasím	Naprosto nesouhlasím
Rád/a pomáhám lidem, kteří to potřebují	49	75	3	3	1
Získání nových zkušeností	18	67	19	25	2
Výplň volného času	3	22	12	59	35
Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi	5	25	18	46	37
Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého	35	67	21	7	1

Tabulka č. 8 - Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka celkový počet respondentů

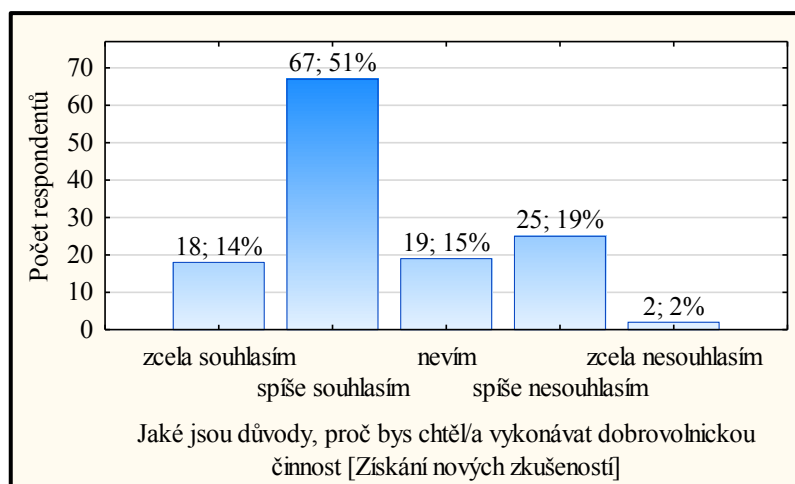
12. a) Ráda pomáhám lidem, kteří to potřebují

Graf č. 15 – Rád pomáhám lidem, kteří to potřebují

Na položku obsahující výrok Rád/a pomáhám lidem, kteří to potřebují, odpovědělo 49 respondentů, zcela souhlasím, 75 respondentů spíše souhlasí, 3 respondenti odpověděli nevím, další 3 respondenti odpověděli, že spíše nesouhlasí, a jen jeden odpověděl, že zcela nesouhlasí.

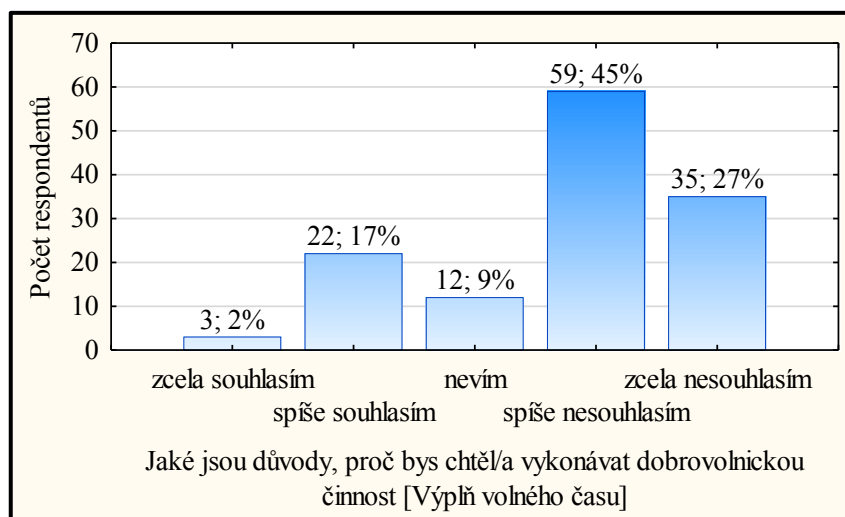
12. b) Získání nových zkušeností

Graf č. 16 – Získání nových zkušeností

Získání nových zkušeností může být jedním z důvodů, proč by lidé dělali dobrovolnickou činnost. 18 dotazovaných *zcela souhlasí*, 67 dotazovaných *spíše souhlasí*, 19 dotazovaných *neví*, 25 dotazovaných *spíše nesouhlasí* a 2 dotazovaní *zcela nesouhlasí*.

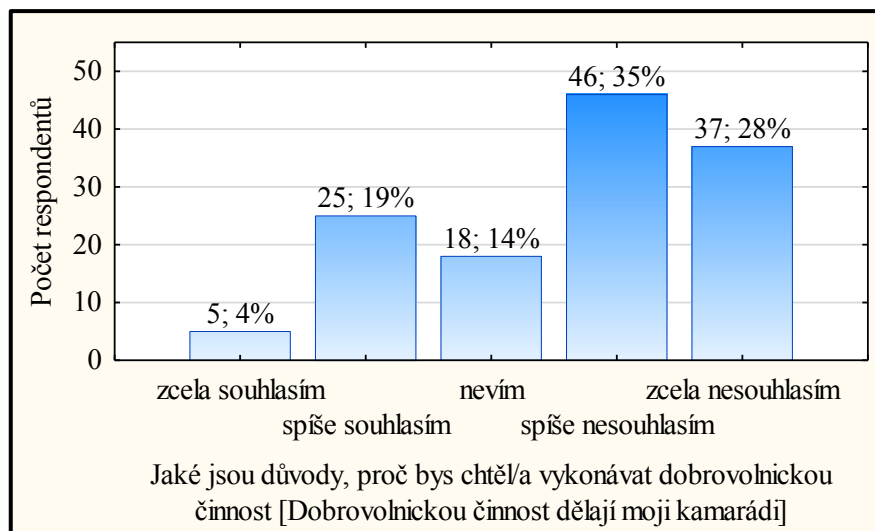
12. c) Výplň volného času

Graf č. 17 – Výplň volného času

Výplň volného času může být důvodem, proč by se studenti mohli stát dobrovolníky a pomáhat těm, kteří to potřebují. 3 respondenti *zcela souhlasí*, 22 respondentů *spíše souhlasí*, 12 respondentů *neví*, 59 respondentů *spíše nesouhlasí* a 35 respondentů *zcela nesouhlasí*.

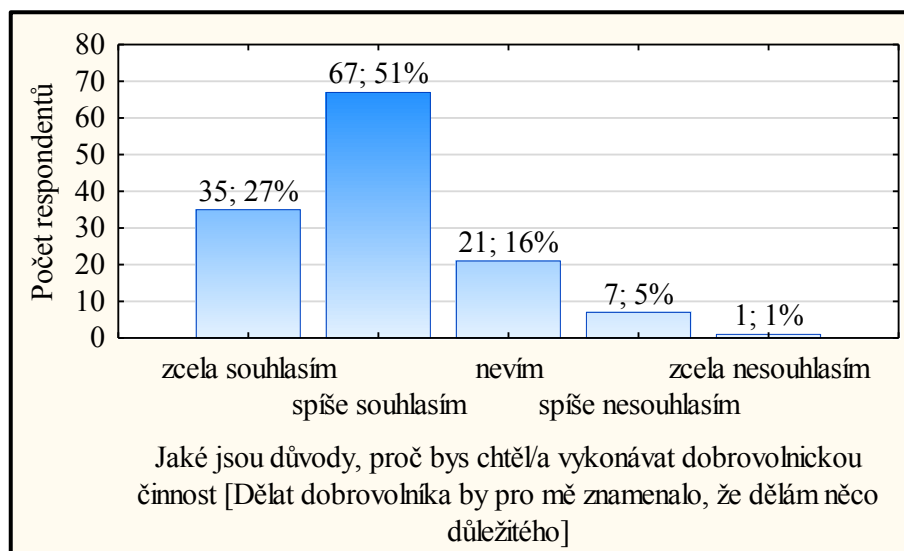
12. d) Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi

Graf č. 18 – Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi

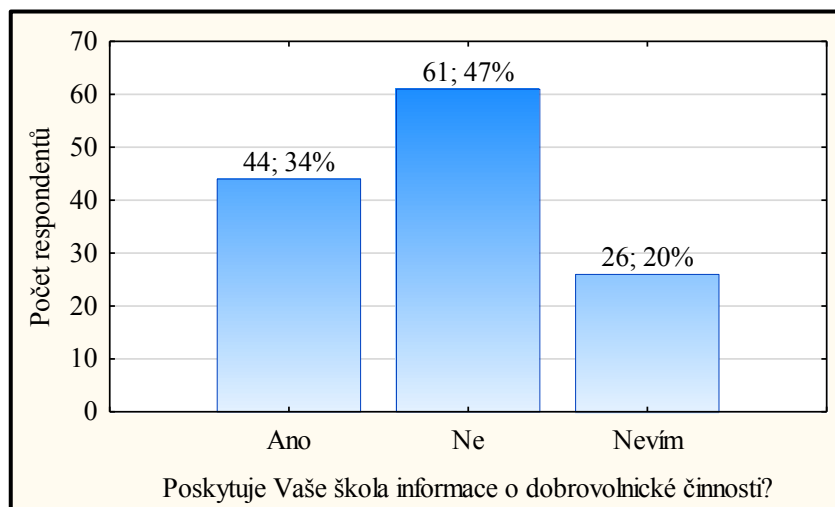
Na položku „dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi“ odpovědělo 5 dotazovaných *zcela souhlasím*, 25 dotazovaných odpovědělo *spíše souhlasím*, 18 dotazovaných *neví*, jestli jejich kamarádi dělají dobrovolnickou činnost, 46 dotazovaných *spíše nesouhlasí* a 37 dotazovaných *zcela nesouhlasí*.

12. e) Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého

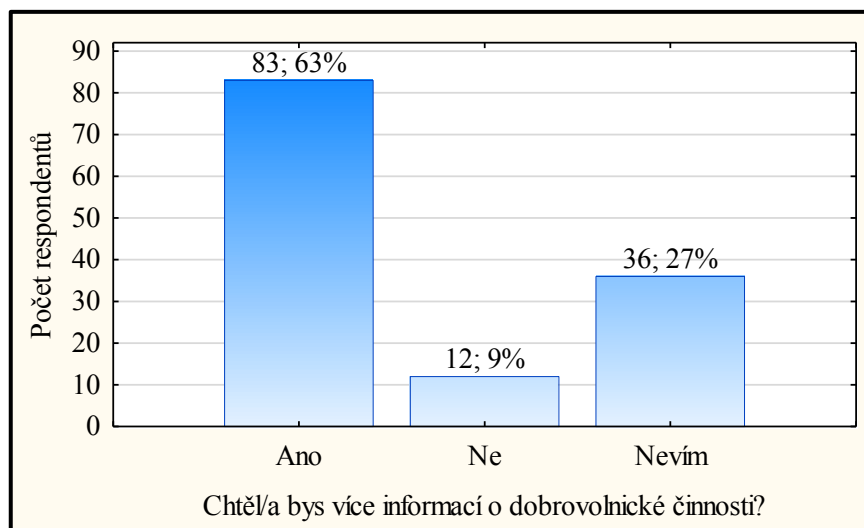

Graf č. 19 – Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého

S výrokem „dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého“ 35 respondentů *zcela souhlasí*, 67 respondentů *spíše souhlasí*, 21 respondentů *neví*, 7 respondentů *spíše nesouhlasí* a jeden respondent *zcela nesouhlasí*

Otázka č. 13: Poskytuje Vaše škola informace o dobrovolnické činnosti?Graf č. 20 – *Poskytuje Vaše škola informace o dobrovolnické činnosti?*

Na otázku, zda škola poskytuje informace o dobrovolnické činnosti, odpovědělo 45 (34,1 %) dotazovaných ano, 61 (46,2 %) dotazovaných odpovědělo ne a 26 (19,7 %) dotazovaných odpovědělo, že neví.

Otázka č. 14: Chtěl/a bys více informací o dobrovolnické činnosti?Graf č. 21 – *Chtěl/a bys více informací o dobrovolnické činnosti?*

V otázce č. 12 jsme se ptali studentů, zda by chtěli více informací o dobrovolnické činnosti. 83 (63,4 %) dotazovaných odpovědělo ano, 12 (9,2 %) dotazovaných odpovědělo ne a 36 (27,5 %) dotazovaných odpovědělo, že neví.

Otázka č. 15: Jakým způsobem vnímáš dobrovolnictví

Žáci základní školy:

Dobrovolnictví vnímám jako:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Užitečné	4	32	2	0	0
Hodnotné	3	25	9	1	0
Náročné	3	22	11	2	0
Morální	1	26	11	0	0
Zbytečné	0	0	2	32	4
Vyčerpávající	0	23	11	4	0
Nudné	1	14	19	4	0
Motivační	2	19	11	5	1

Tabulka č. 9 – Dobrovolnictví vnímám jako – žáci základní školy

Žáci střední školy:

Dobrovolnictví vnímám jako:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Užitečné	13	30	2	0	0
Hodnotné	8	24	12	1	0
Náročné	1	27	12	5	0
Morální	10	31	3	1	0
Zbytečné	0	0	2	31	12
Vyčerpávající	0	21	14	10	0
Nudné	1	11	14	18	1
Motivační	8	24	10	3	0

Tabulka č. 10 – Dobrovolnictví vnímám jako – žáci střední školy

Studenti vysoké školy:

Dobrovolnictví vnímám jako:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Naprosto nesouhlasím</i>
Užitečné	39	8	1	0	0
Hodnotné	36	10	1	1	0
Náročné	10	16	8	13	1
Morální	24	23	0	1	0
Zbytečné	1	1	0	10	36
Vyčerpávající	4	8	13	22	1
Nudné	0	3	3	29	13
Motivační	15	30	0	2	1

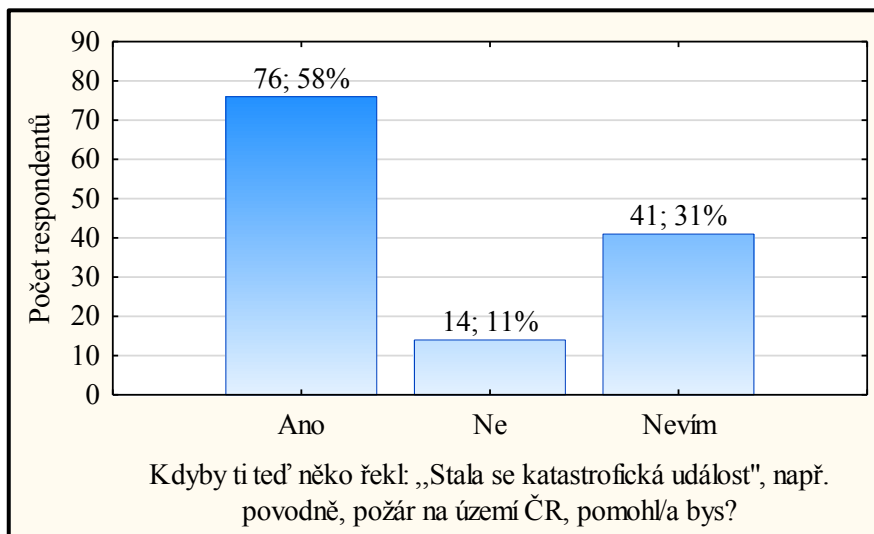
Tabulka č. 11 – *Dobrovolnictví vnímám jako – studenti vysoké školy*

Celkový počet respondentů:

Dobrovolnictví vnímám jako:	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Užitečné	56	70	5	0	0
Hodnotné	47	59	22	3	0
Náročné	14	65	31	20	1
Morální	35	80	14	2	0
Zbytečné	1	1	4	73	52
Vyčerpávající	4	52	38	36	1
Nudné	2	28	36	51	14
Motivační	25	73	21	10	2

Tabulka č. 12 – *Dobrovolnictví vnímám jako – celkový počet respondentů*

Otázka č. 16: Kdyby Ti teď někdo řekl: „Stala se katastrofická událost“, např. povodně, požár na území ČR, pomohl bys?

Tabulka č. 13 – Pomohl/a bys při mimořádné situaci?

Na otázku, zda by respondenti pomohli při mimořádné události v ČR, odpovědělo 76 (58,0 %) dotazovaných odpovědělo ano, 14 (10,7 %) dotazovaných odpovědělo ne a 41 (31,3 %) dotazovaných odpovědělo, že neví.

Otázka č. 17 obsahuje 8 výroků:**Žáci základní školy:**

	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Dobrovolnictví považuji za hodnotnou činnost	4	30	4	0	0
Dobrovolnictví považuji za morální povinnost	1	31	2	3	1
Díky dobrovolnictví získám zkušenosti	1	19	10	8	0
Pojem dobrovolnictví mi nic neříká	0	19	3	13	3
Kdyby bylo dobrovolnictví placené, změnilo by to můj názor	0	25	10	2	1
Dobrovolnictví vnímám jako něco, co musím	4	18	7	7	2
Dobrovolnictví vnímám jako dobrovolnou činnost	4	10	7	17	0
Soucítím s lidmi, kteří jsou v nouzi	7	30	0	1	0

Tabulka č. 14 – Výroky žáci základní školy

Žáci střední školy:

	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Dobrovolnictví považuji za hodnotnou činnost	4	30	4	0	0
Dobrovolnictví považuji za morální povinnost	1	31	2	3	1
Díky dobrovolnictví získám zkušenosti	1	19	10	8	0
Pojem dobrovolnictví mi nic neříká	0	19	3	13	3
Kdyby bylo dobrovolnictví placené, změnilo by to můj názor	0	25	10	2	1
Dobrovolnictví vnímám jako něco, co musím	4	18	7	7	2
Dobrovolnictví vnímám jako dobrovolnou činnost	4	10	7	17	0
Soucítím s lidmi, kteří jsou v nouzi	7	30	0	1	0

Tabulka č. 15 – Výroky žáci střední školy

Studenti vysoké školy:

	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spiše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spiše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Dobrovolnictví považuji za hodnotnou činnost	37	10	0	1	0
Dobrovolnictví považuji za morální povinnost	22	16	3	7	0
Díky dobrovolnictví získám zkušenosti	12	30	3	3	0
Pojem dobrovolnictví mi nic neříká	1	0	0	15	32
Kdyby bylo dobrovolnictví placené, změnilo by to můj názor	1	8	10	16	13
Dobrovolnictví vnímám jako něco, co musím	2	4	2	18	22
Dobrovolnictví vnímám jako dobrovolnou činnost	24	21	1	1	1
Soucítím s lidmi, kteří jsou v nouzi	35	13	0	0	0

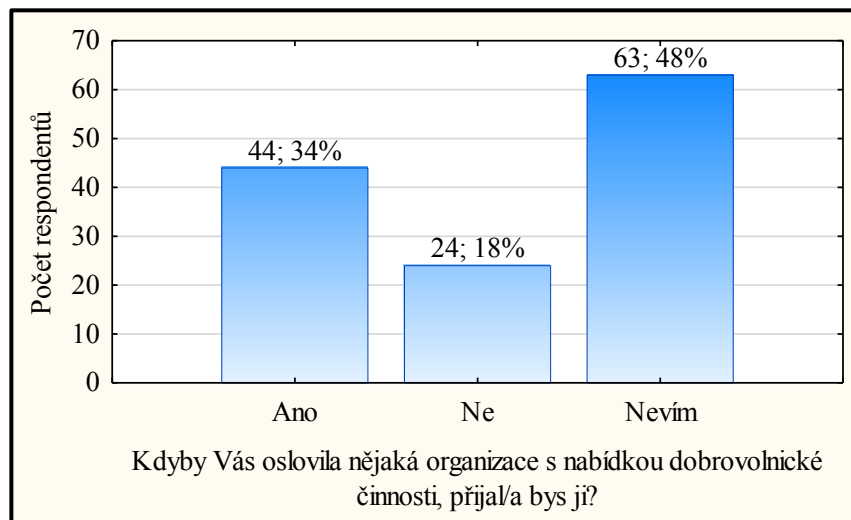
Tabulka č. 16 – Výroky studentů vysoké školy

Celkový počet respondentů:

	<i>Zcela souhlasím</i>	<i>Spiše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spiše nesouhlasím</i>	<i>Zcela nesouhlasím</i>
Dobrovolnictví považuji za hodnotnou činnost	50	70	9	2	0
Dobrovolnictví považuji za morální povinnost	34	70	13	13	1
Díky dobrovolnictví získám zkušenosti	17	74	20	20	0
Pojem dobrovolnictví mi nic neříká	5	30	6	46	44
Kdyby bylo dobrovolnictví placené, změnilo by to můj názor	3	52	36	26	14
Dobrovolnictví vnímám jako něco, co musím	9	39	12	40	31
Dobrovolnictví vnímám jako dobrovolnou činnost	33	49	12	34	3
Soucítím s lidmi, kteří jsou v nouzi	65	64	1	1	0

Tabulka č. 17 – Výroky celkový počet respondentů

Otázka č. 18: Kdyby Vás oslovila nějaká organizace s nabídkou dobrovolnické činnosti, přijal/a bys ji?

Graf č. 22 – Přijal/a bys nabídku dobrovolnické činnosti

Položka č. 14 obsahovala otázku, zda by respondenti přijali nabídku dobrovolnické činnosti od nějaké organizace. 44 (33,6 %) respondentů odpovědělo, že ano, 24 (18,3 %) respondentů odpovědělo, že ne, a 63 (48,1 %) respondentů odpovědělo, že neví.

Otázka č. 19: S jakou cílovou skupinou nebo při jaké činnosti bys chtěl/a vykonávat dobrovolnickou činnost

Graf č. 23 – S jakou cílovou skupinou bys dělal/a dobrovolníka

U poslední otázky jsme se studentů ptali, s kým nebo při jaké činnosti by chtěli vykonávat dobrovolnickou činnost. U této otázky byla možnost výběru více odpovědí. 15 dotazovaných by působilo v pečovatelské službě, 24 dotazovaných by působilo v domovech pro seniory, 15 dotazovaných by pomáhalo osobám s tělesným postižením, 56 dotazovaných by chtělo pomoci při mimořádných událostech, 61 dotazovaných by pomohlo rodinám s dětmi, 42 dotazovaných by pomohlo při sportovních aktivitách, 31 dotazovaných by pomohlo při ochraně lidských práv, 39 dotazovaných by chtělo pomoci při ochraně životního prostředí a 22 respondentů by nechtělo působit v žádné oblasti nebo pomáhat při žádné aktivitě.

7.1 Testování hypotéz

1H – Existuje souvislost mezi postoji studentů k dobrovolnictví a aktuální úrovni vzdělávání.

H_0 : *Názor na smysl dobrovolnictví nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.*

H_A : *Názor na smysl dobrovolnictví závisí na aktuální úrovni vzdělávání.*

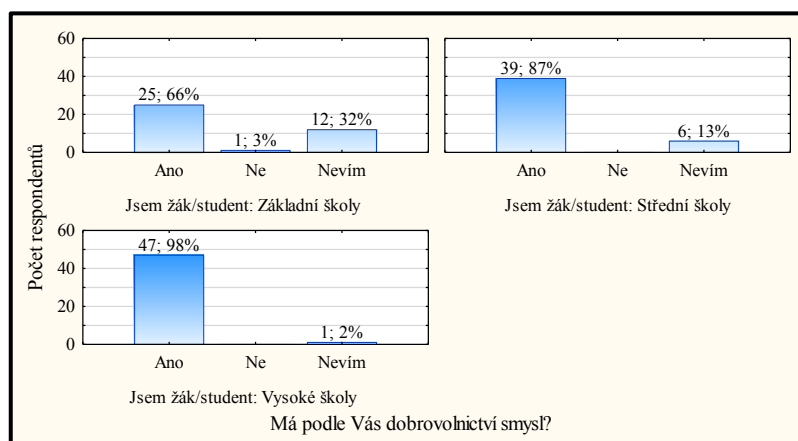
Vzhledem k nízkým četnostem varianty „ne“ byla tato varianta sloučena s variantou „nevím“.

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,000		Má podle Vás dobrovolnictví smysl?				
		ano		ne + nevím		celkem
		n	%	n	%	
Aktuální úroveň vzdělávání	ZŠ	25	66	13	34	38
	SŠ	39	87	6	13	45
	VŠ	47	98	1	2	48
	celkem	111		20		131

Tabulka č. 18 – Kontingenční tabulka 1

Dobrovolnictví má smysl podle 66 % respondentů ze základních škol, 87 % respondentů ze středních škol a 98 % respondentů z vysokých škol. P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa $0,000 < 0,05$. **Nulová hypotéza zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi názorem na smysl dobrovolnictví a aktuální úrovni vzdělávání. Závislost spočívá v tom, že s rostoucím vzděláním roste podíl studentů, kteří považují dobrovolnictví za smysluplné.

Graf č. 24

H_0 : Motivace pomáhat lidem nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.

H_A : Motivace pomáhat lidem závisí na aktuální úrovni vzdělávání.

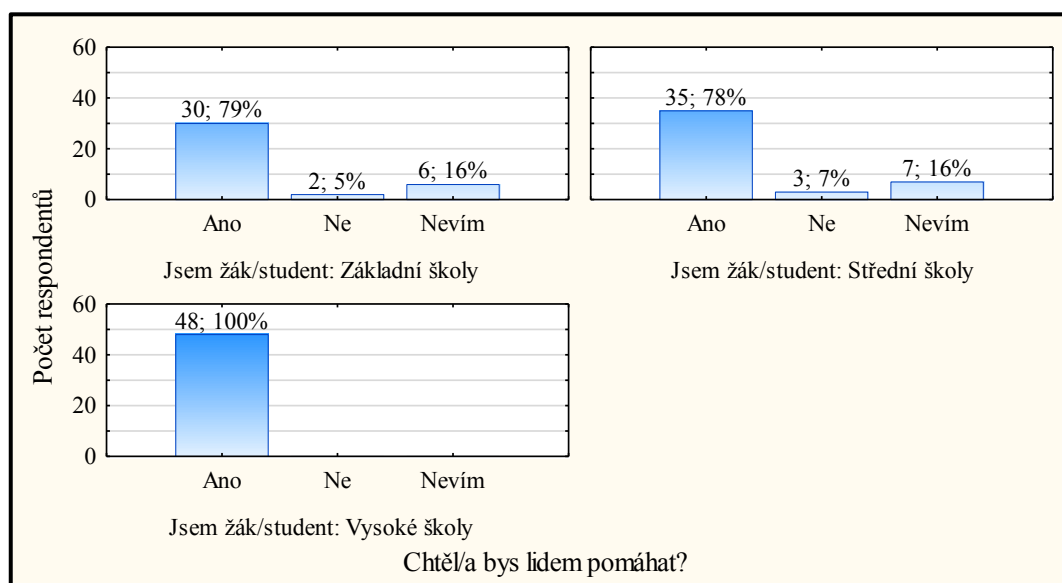
Vzhledem k nízkým četnostem variant „ne“ a „nevím“ byly tyto varianty sloučeny.

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,002		Chtěl/a bys lidem pomáhat?				
		ano		ne + nevím		celkem
		n	%	n	%	
Aktuální úroveň vzdělávání	ZŠ	30	79	8	21	38
	SŠ	35	78	10	22	45
	VŠ	48	100	0	0	48
	celkem	113		18		131

Tabulka č. 19 – Kontingenční tabulka 2

Pomáhat lidem by chtělo 79 % respondentů ze základních škol, 78 % respondentů ze středních škol a 100 % respondentů z vysokých škol. P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa $0,002 < 0,05$. **Nulová hypotéza zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi motivací pomáhat lidem a aktuální úrovní vzdělávání. Závislost spočívá v tom, že podíl studentů s motivací pomáhat lidem je u vysokoškolských studentů vyšší než u studentů základních a středních škol.

Graf č. 25

H_0 : Motivace působit jako dobrovolník nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.

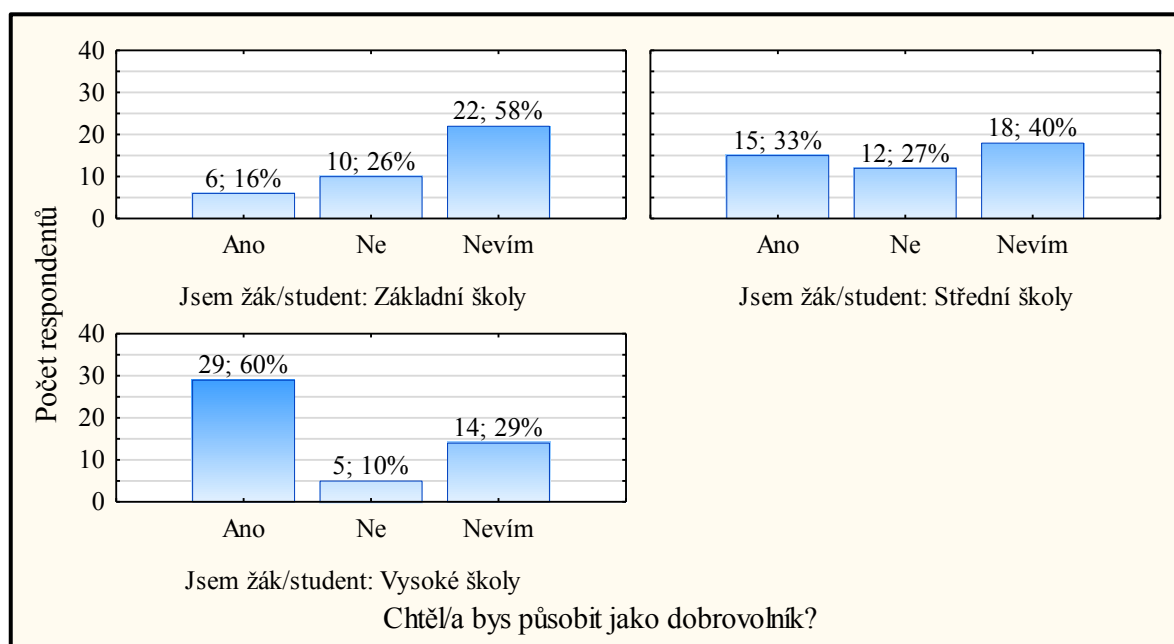
H_A : Motivace působit jako dobrovolník závisí na aktuální úrovni vzdělávání.

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,001		Chtěl/a bys působit jako dobrovolník?						
		ano		ne		nevím		celkem
		n	%	n	%	n	%	
Aktuální úroveň vzdělávání	ZŠ	6	16	10	26	22	58	38
	SŠ	15	33	12	27	18	40	45
	VŠ	29	60	5	10	14	29	48
	celkem	50		27		54		131

Tabulka č. 20 – Kontingenční tabulka 3

Působit jako dobrovolník by chtělo 16 % respondentů ze základních škol, 33 % respondentů ze středních škol a 60 % respondentů z vysokých škol. P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa $0,001 < 0,05$. **Nulová hypotéza zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi motivací působit jako dobrovolník a aktuální úrovni vzdělávání. Závislost spočívá v tom, že s rostoucím vzděláním roste podíl studentů, kteří by chtěli působit jako dobrovolník.

Graf č. 26

H_0 : *Názor na přijetí nabídky k dobrovolnické činnosti nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.*

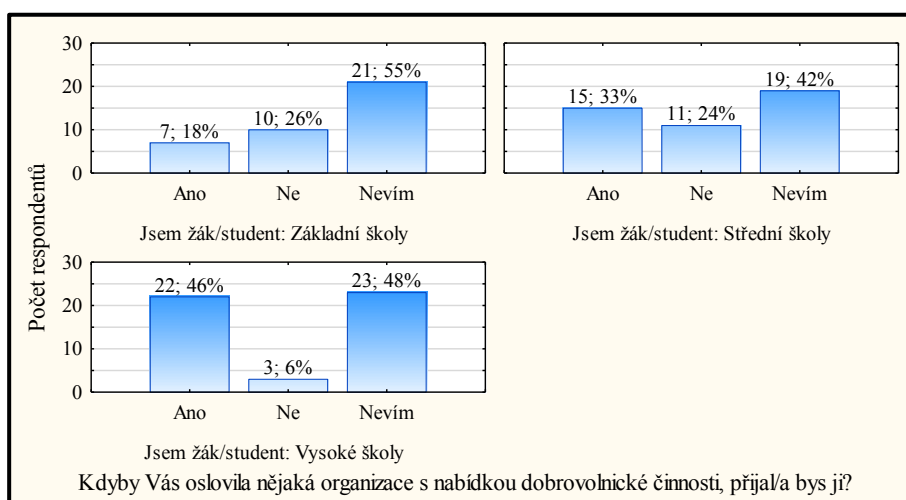
H_A : *Názor na přijetí nabídky k dobrovolnické činnosti závisí na aktuální úrovni vzdělávání.*

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,021		Kdyby Vás oslovila nějaká organizace s nabídkou dobrovolnické činnosti, přijal/a bys ji?						
		ano		ne		nevím		celkem
		n	%	n	%	n	%	
Aktuální úroveň vzdělávání	ZŠ	7	18	10	26	21	55	38
	SŠ	15	33	11	24	19	42	45
	VŠ	22	46	3	6	23	48	48
	celkem	44		24		63		131

Tabulka č. 21 – Kontingenční tabulka 4

Nabídku organizace by přijalo 18 % respondentů ze základních škol, 33 % respondentů ze středních škol a 46 % respondentů z vysokých škol. P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa $0,021 < 0,05$. **Nulová hypotéza zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi názorem na přijetí nabídky k dobrovolnické činnosti a aktuální úrovni vzdělávání. Závislost spočívá v tom, že s rostoucím vzděláním roste podíl studentů, kteří by přijali nabídku organizace k dobrovolnické činnosti.

Graf č. 27

2H – Existuje souvislost mezi způsoby vnímání dobrovolnictví studenty a aktuální úrovní vzdělávání.

Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti

Jakým způsobem vnímáš dobrovolnictví?	hodnota R	p-hodnota	závislost prokázána
Užitečné	0,57	0,000	ano
Hodnotné	0,54	0,000	ano
Náročné	-0,08	0,394	ne
Morální	0,49	0,000	ano
Zbytečné	-0,51	0,000	ano
Vyčerpávající	-0,32	0,000	ano
Nudné	-0,61	0,000	ano
Motivační	0,38	0,000	ano

Tabulka č. 22 – Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 1

Kromě položky náročné byly na hladině významnosti 0,05 statisticky významné všechny korelace ($p < 0,05$). S rostoucím vzděláním roste míra vnímání dobrovolnictví jako užitečné, hodnotné, morální a motivační. S rostoucím vzděláním naopak klesá míra vnímání dobrovolnictví jako zbytečné, vyčerpávající a nudné. S rostoucím vzděláním byla nejsilněji spjata charakteristika „užitečné“ ($R=0,57$) a s klesajícím vzděláním byla nejsilněji spjata charakteristika nudné ($R=-0,61$).

3H – Existuje souvislost mezi informovaností studentů k dobrovolnictví a aktuální úrovni vzdělávání

H_0 : Zkušenost s pojmem dobrovolnictví nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.

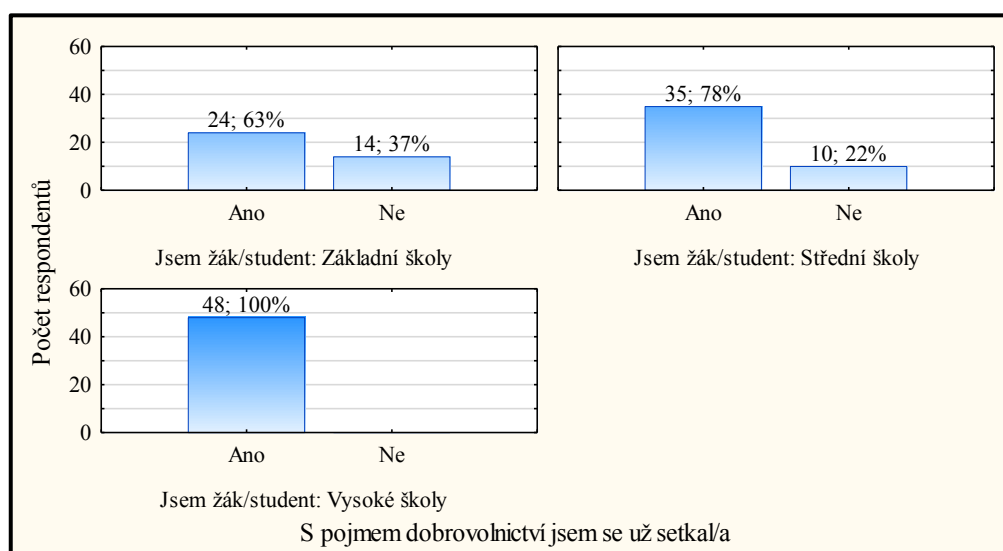
H_A : Zkušenost s pojmem dobrovolnictví závisí na aktuální úrovni vzdělávání.

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,000		S pojmem dobrovolnictví jsem se už setkal/a				celkem
		ano		ne		
		N	%	n	%	
Aktuální úroveň vzdělávání	ZŠ	24	63	14	37	38
	SŠ	35	78	10	22	45
	VŠ	48	100	0	0	48
	celkem	107		24		131

Tabulka č. 23 – Kontingenční tabulka 5

S pojmem dobrovolnictví se setkalo 63 % respondentů ze základních škol, 78 % respondentů ze středních škol a 100 % respondentů z vysokých škol. P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa $0,000 < 0,05$. **Nulová hypotéza zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi zkušeností s pojmem dobrovolnictví a aktuální úrovni vzdělávání. Závislost spočívá v tom, že s rostoucím vzděláním roste podíl studentů se zkušeností s pojmem dobrovolnictví.

Graf č. 28

H_0 : Poskytování informací o dobrovolnictví ze strany školy studenta nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.

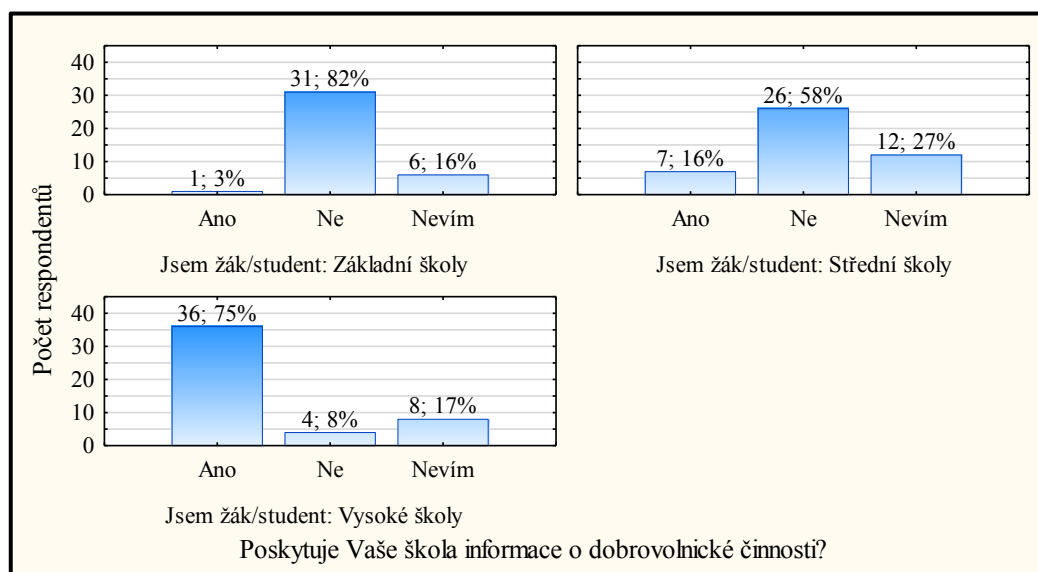
H_A : Poskytování informací o dobrovolnictví ze strany školy studenta závisí na aktuální úrovni vzdělávání.

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,000		Poskytuje Vaše škola informace o dobrovolnické činnosti?						celkem
		ano		ne		nevím		
		n	%	n	%	n	%	
Aktuální úroveň vzdělávání	ZŠ	1	3	31	82	6	16	38
	SŠ	7	16	26	58	12	27	45
	VŠ	36	75	4	8	8	17	48
	celkem	44		61		26		131

Tabulka č. 24 – Kontingenční tabulka 6

Poskytování informací o dobrovolnictví ze strany své školy uvádí 3 % respondentů ze základních škol, 16 % respondentů ze středních škol a 75 % respondentů z vysokých škol. P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa $0,000 < 0,05$. **Nulová hypotéza zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi poskytováním informací o dobrovolnictví ze strany školy studenta a aktuální úrovni vzdělávání. Závislost spočívá v tom, že s rostoucím vzděláním roste podíl studentů, kterým škola informace o dobrovolnictví poskytuje.

Graf č. 29

H_0 : Málo informací o dobrovolnictví jako důvod k tomu, že by student nechtěl dělat dobrovolníka, nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.

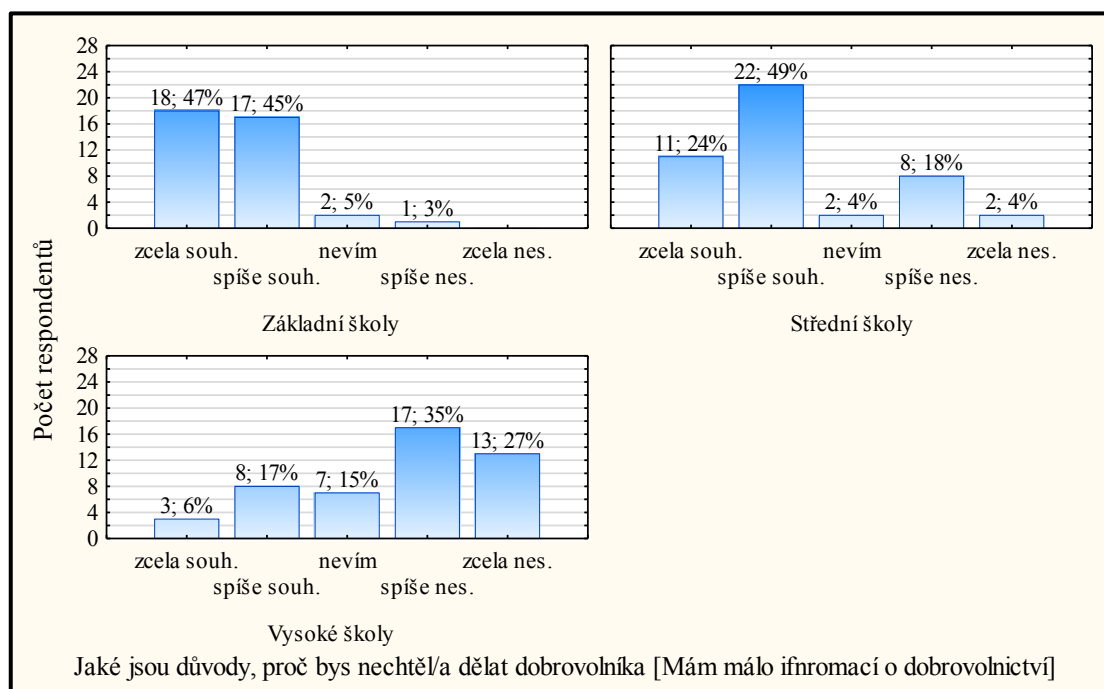
H_A : Málo informací o dobrovolnictví jako důvod k tomu, že by student chtěl dělat dobrovolníka, závisí na aktuální úrovni vzdělávání.

Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti

Proč bys nechtěl dělat dobrovolníka?	hodnota R	p-hodnota	závislost prokázána
Mám málo informací o dobrovolnictví	-0,60	0,000	ano

Tabulka č. 25 - Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 2

P-hodnota testu nezávislosti, založeném na Spearmanově korelačním koeficientu, vyšla s ohledem na 3 desetinná místa 0,000, tj. nižší než 0,05. **Nulová hypotéza byla zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi nedostatkem informací o dobrovolnictví a aktuální úrovni vzdělávání. Vzhledem k záporné hodnotě korelačního koeficientu nižší než -0,5 se jedná o silnou nepřímou závislost. S rostoucí aktuální úrovni vzdělávání klesá význam nedostatku informací jako důvodu, že by student nechtěl dělat dobrovolníka. Rostoucí podíl nesouhlasných odpovědí s rostoucím vzděláním lze pozorovat v kategorizovaném histogramu.

Graf č. 30

4H – Existuje souvislost mezi zkušenostmi studentů k dobrovolnické a aktuální úrovni vzdělávání

H_0 : Aktivní zkušenost s dobrovolnictvím nezávisí na aktuální úrovni vzdělávání.

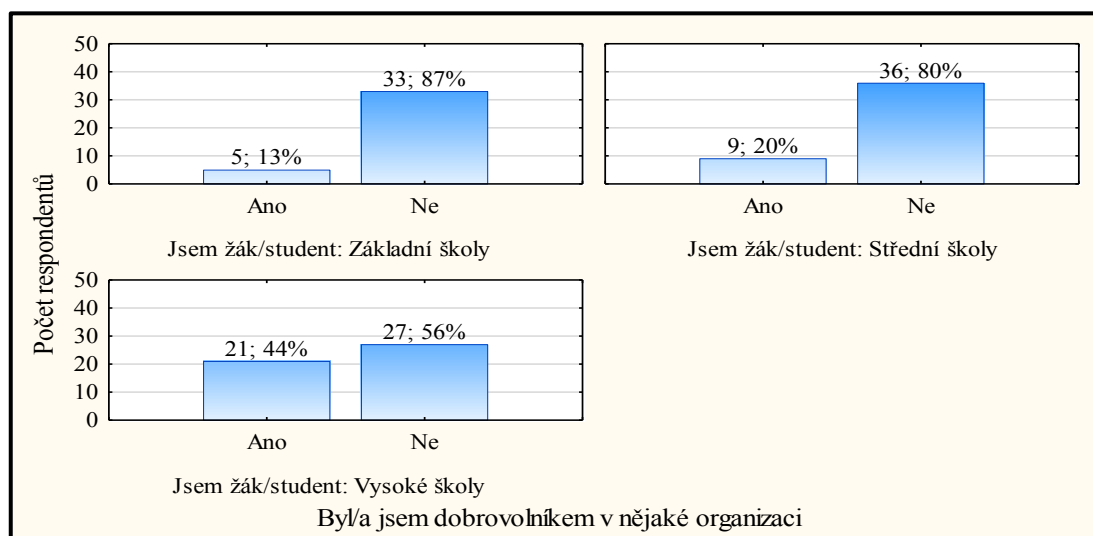
H_A : Aktivní zkušenost s dobrovolnictvím závisí na aktuální úrovni vzdělávání.

Kontingenční tabulka a chí-kvadrát test

Chí-kvadrát test p-hodnota: 0,003		Byl jsem dobrovolníkem v nějaké organizaci				
		ano		ne		celkem
		n	%	n	%	
Aktuální úroveň vzdělávání	ZŠ	5	13	33	87	38
	SŠ	9	20	36	80	45
	VŠ	21	44	27	56	48
	celkem	35		96		131

Tabulka č. 26 – Kontingenční tabulka 7

Aktivní zkušenost s dobrovolnictvím uvádí 13 % respondentů ze základních škol, 20 % respondentů ze středních škol a 44 % respondentů z vysokých škol. P-hodnota chí-kvadrát testu vyšla s ohledem na 3 desetinná místa $0,003 < 0,05$. **Nulová hypotéza zamítnuta ve prospěch alternativní hypotézy.** Na hladině významnosti 0,05 byla prokázána závislost mezi aktivní zkušeností s dobrovolnictvím a aktuální úrovní vzdělávání. Závislost spočívá v tom, že s rostoucím vzděláním roste podíl studentů s aktivní zkušeností s dobrovolnictvím.

Graf č. 31

5H – Existuje souvislost mezi důvody, proč studenti chtějí vykonávat dobrovolnickou činnost a aktuální úrovni vzdělávání

Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti

Důvody proč vykonávat dobrovolnickou činnost	hodnota R	p-hodnota	závislost prokázána
Rád/a pomáhám lidem, kteří to potřebují	0,37	0,000	ano
Získání nových zkušeností	0,42	0,000	ano
Výplň volného času	0,22	0,012	ano
Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi	0,37	0,000	ano
Pocit, že dělám něco důležitého	0,27	0,002	ano

Tabulka č. 27 - Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 3

Závislost na aktuální úrovni vzdělávání byla na hladině významnosti 0,05 statisticky významná pro všechny položky ($p < 0,05$). S rostoucím vzděláním roste míra souhlasu s:

- důvodem pro dobrovolnictví, že student rád pomáhá lidem,
- s výrokem, že díky dobrovolnictví získá nové zkušenosti,
- s výrokem, že dobrovolnictví vyplní jeho volný čas,
- s výrokem, že by dobrovolnictví chtěl dělat, protože jej dělají jeho kamarádi,
- s výrokem, že by dobrovolnictví chtěl dělat, protože by měl pocit, že dělá něco důležitého.

Nejsilněji byla s rostoucím vzděláním spjata míra souhlasu s výrokem „získání nových zkušeností“ ($R=0,42$) a nejméně silně s výrokem „výplň volného času“ ($R=0,22$).

6H – Existuje souvislost mezi důvody, proč studenti nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost a aktuální úrovni vzdělávání.

Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti

Důvody proč nevykonávat dobrovolnickou činnost	hodnota R	p-hodnota	závislost prokázána
Je to časově náročné	-0,17	0,046	ano
Je to neplacené	-0,47	0,000	ano
Nemá to pro mě smysl	-0,49	0,000	ano
Nikdo mi to nenabídnul	-0,52	0,000	ano
Mám málo informací o dobrovolnictví*	-0,60	0,000	ano
Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a	-0,52	0,000	ano

Tabulka č. 28 - Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 4

Závislost na aktuální úrovni vzdělávání byla na hladině významnosti 0,05 statisticky významná pro všechny položky ($p < 0,05$). S rostoucím vzděláním klesá míra souhlasu s důvody proč nevykonávat dobrovolnickou činnost:

- je to časově náročné,
- je to neplacené,
- nemá to pro mě smysl,
- nikdo mi to nenabídnul,
- mám málo informací o dobrovolnictví,
- nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a.

Nejsilněji byla s klesajícím vzděláním spjata míra souhlasu s výrokem „mám málo informací o dobrovolnictví“ ($R = -0,60$) a nejméně silně s výrokem „je to časově náročné“ ($R = -0,17$).

8 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit postoj žáků základních škol, středních škol a studentů vysokých škol k dobrovolnictví. *Otázka č. 7* měla za cíl zjistit, zda má pro žáky/studenty dobrovolnictví smysl. Pro 66 % žáků základní školy, 87 % žáků střední školy a 98 % studentů vysoké školy dobrovolnictví smysl má. Jak můžeme vidět, s rostoucím vzděláním roste podíl studentů, kteří považují dobrovolnictví za smysluplné. Cílem *otázky č. 8* bylo zjistit, zda žáci/studenti chtějí lidem pomáhat. Ano odpovědělo 79 % žáků základní školy, 78 % žáků střední školy a 100 % studentů vysoké školy. Lze říci, že u studentů vysoké školy je motivace pomáhat lidem vyšší než u žáků základních a středních škol. *Otázka č. 10* se ptala respondentů, zda by chtěli působit jako dobrovolníci. Působit jako dobrovolník by chtělo 16 % žáků základní školy, 33 % žáků střední školy a 60 % studentů vysoké školy. I zde můžeme vidět, že s rostoucím vzděláním roste podíl studentů, kteří by chtěli působit jako dobrovolník. *Otázka č. 18* měla za cíl zjistit, zda by žáci/studenti přijali nabídku dobrovolnické činnosti, kdyby jim to někdo nabídnul. Nabídku organizace by přijalo 18 % žáků základní školy, 33 % žáků střední školy a 46 % studentů vysoké školy. 55 % žáků základní školy, 42 % žáků střední školy a 48 % studentů vysoké školy neví, jestli by nabídku přijali.

Prvním dílčím cílem bylo zjistit, jak vnímají žáci a studenti dobrovolnickou činnost. *Otázka č. 15* obsahovala 8 položek, kdy žáci a studenti odpovídali, jak vnímají dobrovolnictví. Položky zahrnovaly, že dobrovolnictví je vnímáno jako: užitečné, hodnotné, náročné, morální, zbytečné, vyčerpávající, nudné a motivační. Výsledkem bylo zjištění, že s rostoucím vzděláním roste míra vnímání dobrovolnictví jako užitečné, hodnotné, morální a motivační. S rostoucím vzděláním naopak klesá míra vnímání dobrovolnictví jako zbytečné, vyčerpávající a nudné. S rostoucím vzděláním byla nejsilněji spjata charakteristika „užitečné“ a s klesajícím vzděláním byla nejsilněji spjata charakteristika nudné.

Druhým dílčím cílem bylo zjistit, v jaké míře jsou žáci a studenti informováni o dobrovolnické činnosti. *Otázka č. 3* měla zjistit, jestli se žáci a studenti setkali s pojmem dobrovolnictví. S pojmem dobrovolnictví se setkalo 63 % respondentů ze základních škol, 78 % respondentů ze středních škol a 100 % respondentů z vysokých škol. *Otázka č. 13* má za cíl zjistit, zda škola informuje žáky/studenty o dobrovolnické činnosti. Poskytování informací o dobrovolnictví ze strany své školy uvádí 3 % respondentů ze základních škol, 16 % respondentů ze středních škol a 75 % respondentů z vysokých škol.

Položka č. 5 v otázce č. 11 obsahuje výrok: Důvodem, proč nechci dělat dobrovolníka je ten, že mám málo informací o dobrovolnictví. 35 žáků základní školy z 38 odpovědělo, že souhlasí,

33 žáků střední školy z 45 odpovědělo, že souhlasí, 11 studentů vysoké školy souhlasí, že má málo informací o dobrovolnictví.

Třetím dílčím cílem bylo identifikovat zkušenosti žáků a studentů s dobrovolnickou činností. *Otázka č. 5* měla zjistit, zda žáci a studenti jsou nebo byli dobrovolníkem v nějaké organizaci. Aktivní zkušenost s dobrovolnictvím uvádí 13 % respondentů ze základních škol, 20 % respondentů ze středních škol a 44 % respondentů z vysokých škol.

Čtvrtým dílčím cílem bylo zjistit, jaké jsou důvody, proč žáci a studenti chtějí vykonávat dobrovolnickou činnost. *Otázka č. 12* obsahovala 5 výroků. U všech třech typů škol bylo zjištěno, že dobrovolníka by žáci a studenti dělali z důvodu, že rádi pomáhají lidem, dále že by pro ně znamenalo, že dělají něco důležitého a také že by získali nové zkušenosti. Výrok výplň volného času měl značné rozdíly, kdy žáci základní i střední školy nesouhlasí s tím, že by dělali dobrovolníka, aby vyplnili svůj volný čas. Studenti vysoké více souhlasí a berou to jako výplň volného času. U výroku, že dobrovolnickou činnost vykonávají jejich kamarádi žáci a studenti, více nesouhlasí, než souhlasí nebo neví. Ale i zde můžeme vidět, že kamarádi studentů vysoké školy více vykonávají dobrovolnickou činnost než kamarádi žáků základní a střední školy.

Pátým dílčím cílem bylo zjistit, jaké jsou důvody, proč žáci a studenti nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost. *Otázka č. 11* obsahovala 6 výroků. První výrok tvrdil, že dělat dobrovolníka je časově náročné. Dle výsledků můžeme vidět, že žáci základní a střední školy souhlasí s tímto tvrzením. U studentů vysoké školy 12 respondentů nesouhlasí. Mezi další důvod, proč by žáci/studenti nechtěli dělat dobrovolníka je tvrzení, že je to neplacené. Zde jsme zjistili, že 26 žáků základní školy a 27 žáků střední školy s tímto tvrzením souhlasí. Naopak u studentů vysoké školy se ukázalo, že jen 11 studentů souhlasí. Třetí položka obsahovala výrok, že dobrovolnictví pro žáky/studenty nemá smysl. Pro 8 žáků a 11 žáků střední školy nemá dobrovolnictví smysl. U studentů vysoké školy jsou to pouze dva respondenti, co s tímto výrokiem souhlasí. Mezi další výrok patří tvrzení, že to dotazovanému nikdo nenabídnul. 34 žákům základní školy a 35 žákům střední školy nikdo nikdy nenabídnul, zato u studentů vysoké školy jen 12 dotazovaných. Další položka obsahovala výrok, že dotazovaní mají málo informací o dobrovolnické činnosti. 35 žáků základní školy a 33 žáků střední školy souhlasí, že mají málo informací o dobrovolnické

činnosti. U studentů vysoké školy jen 11 dotazovaných souhlasí, že mají málo informací o dobrovolnické činnosti. Poslední položka obsahovala výrok, že nad tím respondenti nikdy nepřemýšleli. 32 žáků základní školy, 30 žáků střední školy a 13 studentů vysoké školy nikdy nepřemýšleli nad tím, že by dělali dobrovolníka. Dle výsledků můžeme říci, že hlavním důvodem, proč žáci/studenti nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost je ten, že mají málo informací o dobrovolnictví.

8.1 Diskuze

Dobrovolnictvím se zabývají jak odborníci, tak i studenti ve svých kvalifikačních pracích. Je mnoho oblastí, kterých se výzkum týká a to oblast ekonomie, učitelství, knihovnictví, sociální práce atd. Podle Brozmanové (2011) je dobrovolnictví multidimenzionální jev, kdy předmětem zkoumání je více vědních profesí a disciplín. Dle výzkumů se dobrovolnictví v posledních letech mění a to z důvodu modernizace, technologickému rozvoji a mění se postoje lidí k dobrovolnictví. Modernizace společnosti ovlivňuje dobrovolnictví, a to na základě nových trendů a stylů dobrovolnictví. Podle výzkumu Hustinx z roku 2001 do oblasti dobrovolnictví zasahuje fenomén individualizace (Brozmanová Gregorová, 2011)

Pavol Frič a Tereza Pospíšilová vydali knihu *Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*, ve které se uskutečnil velký výzkum v oblasti dobrovolnictví. Cílem výzkumu bylo komplexní uchopení dobrovolnictví, kdy se autoři zaměřili na organizační rámec dobrovolnictví, dále na intenzitu a obsah dobrovolnictví a také společenský význam a sociální kapitál (Tošner, 2011).

Evans a Saxton uskutečnili další výzkum o měnící se tváři dobrovolnictví. Zjišťovali, jaký je dopad nové doby na dobrovolnictví a jaká nás čeká budoucnost v této oblasti. Do budoucna předpokládají nárůst profesionálních dobrovolníků spojený s marketingem, a také nárůst firemních dobrovolníků a mladých dobrovolníků (Evans a Saxton 2005).

V roce 2012 vydalo MPSV výzkum, který nesl název *Dobrovolnictví v sociálních službách*, který měl za cíl zjistit situaci dobrovolnictví v sociálních službách. Výzkum byl proveden z hlediska kvality i kvantity a cílem bylo odhadnout hodnotu a náklady dobrovolnictví. 862 organizací se přihlásilo, že pracují s dobrovolníky. V akreditovaných programech působilo 64 % dobrovolníků. Průměr byl 8 dobrovolníků v jedné registrované službě. Dle výzkumu se zjistilo, že nejvíce dobrovolníků je v domovech pro seniory a v sociální rehabilitaci (Lusková, 2012).

V roce 2017 studentka na Univerzitě Tomáše Bati provedla výzkum na téma *Názor vysokoškolských studentů na dobrovolnickou činnost*. Tato práce se zaměřila na motivaci k dobrovolnictví, informovanost a hlavně na názory studentů na dobrovolnickou činnost. Výsledkem bylo zjištění, že studenti jsou málo informovaní o dobrovolnické činnosti a aktivní účast je velice malá (Kaňovská, 2017).

Je spousta výzkumů, které se zabývají dobrovolnictvím. Jak už z různých oblastí tak i z různých pohledů. Většina kvalifikačních prací se zaměřuje na dobrovolnictví z pohledu vysokoškolských studentů, na jejich motivaci a názor. Cílem této diplomové práce bylo zjistit rozdílnosti v postojích u žáků základních, středních a studentů vysokých škol.

8.2 Doporučení pro praxi

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jaký je postoj k dobrovolnictví žáků základních, středních a studentů vysokých škol. Cílem bylo zjistit rozdílnosti mezi žáky/studenty v závislosti na aktuální úrovni vzdělávání. U otázky, zda by žáci/studenti chtěli působit jako dobrovolníci, můžeme vidět, že působit jako dobrovolník by chtělo jen 16 % žáků základních škol, 33 % žáků středních škol a 60 % studentů vysokých škol. U otázky, zda škola poskytuje informace o dobrovolnické činnosti, je až alarmující, že jen 3 % žáků základní školy odpovědělo, že škola poskytuje informace o dobrovolnické činnosti. U středních škol odpovědělo 16 % respondentů a 75 % studentů vysokých škol, že škola poskytuje informace o dobrovolnické činnosti. Škola je místo, které má jedince nejen vzdělávat, ale také formovat a vést k činnostem, které jsou potřebné a důležité. Jako studentka Univerzity Tomáše Bati mohu říct, že naše univerzita poskytuje informace o dobrovolnické činnosti a také se zapojuje do různých dobrovolnických akcí. Na druhou stranu ale musím říci, že jsem se to dozvěděla až před psaním diplomové práce, kdy jsem se začala zajímat o problematiku dobrovolnictví. Dle výsledků můžeme vidět, že více jak polovina respondentů by chtěla více informací o dobrovolnické činnosti. Z toho důvodu by bylo vhodné zvýšit povědomí o dobrovolnické činnosti u žáků/studentů, a to hlavně ze strany školy, a snažit se je nějakým způsobem motivovat. Může se jednat o přednášky, kde se budou prezentovat různé organizace, které představí náplň dobrovolnictví a pokusí se žáky/studenty motivovat. Většina dotazovaných si myslí, že dobrovolnictví zabere spoustu času. Je důležité ukázat, jak vhodně volný čas využít a to k něčemu, co je potřebné a důležité. Také je důležité vyzdvihnout, že díky dobrovolnické činnosti žáci/studenti získají zkušenosti, které jim mohou pomoci v budoucnosti na trhu práce. Organizace by měly ukázat oblasti a témata, kde dobrovolníci působí. I to může pomoci studentovi ve změně názoru. Mezi další návrh patří aktivita na školách, kdy by škola stanovila počet hodin na dobrovolnickou činnost ze strany studentů. Může se jednat o docházení do zařízení nebo přímo do terénu. Vysoké školy a některé střední školy mají povinnost plnění praxe v oboru. Tato povinnost by byla vhodná i na základních školách. Jak už bylo zmíněno v úvodu, během psaní diplomové práce nastala krizová situace, kde se ukázalo, jak jsou dobrovolníci potřeba. V otázce č. 6 dotazovaní odpovídali na to, kde působí jako dobrovolníci. Spousta respondentů odpověděla, že pomáhá při mimořádné události, která nastala. Média, organizace, školy i jednotlivci v tu chvíli vytvářeli množství kampaní, aby

se potřeba dobrovolníků dostala do povědomí. Dle mého názoru by měla taková informovanost fungovat stále, a nejen ve chvíli, kdy nastane mimořádná událost.

9 ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala postojem k dobrovolnictví žáků základních, středních a studentů vysokých škol. Teoretická část byla rozdělena na 5 kapitol. První kapitola měla za cíl definovat základní pojmy z oblasti dobrovolnictví, vymežit oblasti dobrovolnictví, legislativu a také se věnovala motivaci k dobrovolnictví. Druhá kapitola definovala postoje, jejich složky a funkce. Třetí a čtvrtá kapitola se věnovala vývojové psychologii v období dospívání a dospělosti. Pátá kapitola definovala školská zařízení a jednotlivé úrovně vzdělávání.

Cílem praktické části bylo zjistit postoje k dobrovolnictví žáků základních, středních a studentů vysokých škol. Dalšími dílčími cíli bylo zjistit, jaká je míra informovanosti o dobrovolnictví, jaké jsou důvody, proč žáci/studenti chtějí a nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost, a jakým způsobem dobrovolnictví vnímají. K výzkumným cílům byly vytvořeny hypotézy. Data jsme získali prostřednictvím dotazníkového šetření, které jsme následně analyzovali a interpretovali. Výzkumu se zúčastnilo 131 respondentů, z toho 38 žáků základní školy, 45 žáků střední školy a 48 studentů vysoké školy. Z výsledků vyplynulo, že existují rozdíly mezi žáky základních, středních a studenty vysokých škol. Hlavní výzkumnou otázkou bylo zjistit postoj žáků/studentů k dobrovolnictví. Výsledkem bylo zjištění, že se žáci/studenti staví k dobrovolnictví pozitivně, ale jen 38 % dotazovaných by chtělo dělat dobrovolníka. Jedním z výzkumných cílů bylo zjistit, jaká je míra informovanosti o dobrovolnické činnosti. Ukázalo se, že informovanost o dobrovolnické činnosti je velice malá, a to hlavně na základních školách. Dalším výzkumným cílem bylo identifikovat zkušenosti s dobrovolnickou činností. Aktivním dobrovolnictvím se zabývá pouze 27 % respondentů. Z odpovědí na výzkumnou otázku, jak žáci/studenti vnímají dobrovolnickou činnost, vyplynulo, že s rostoucím vzděláním roste míra vnímání dobrovolnictví jako užitečné, hodnotné, morální a motivační. Na druhou stranu klesá míra vnímání dobrovolnictví jako zbytečné, vyčerpávající a nudné. Dalším cílem bylo zjistit, jaké jsou důvody, proč žáci/studenti chtějí vykonávat dobrovolnickou činnost. Ukázalo se, že hlavním důvodem je získání nových zkušeností. Na to navazoval další výzkumný cíl, a to zjistit důvody, proč žáci/studenti nechtějí vykonávat dobrovolnickou činnost. Hlavním důvodem, proč žáci/studenti nechtějí dělat dobrovolníka, je ten, že mají málo informací o dobrovolnictví.

Závěrečná část diplomové práce se věnovala diskuzi a doporučením pro praxi. U části doporučení pro praxi jsme navrhli způsoby pro větší informovanost

o dobrovolnické činnosti a také způsoby, jak motivovat a směřovat žáky/studenty k dobrovolnické činnosti. Hlavním doporučením je zorganizovat přednášky, semináře a hlavně zapojit žáky a studenty do dobrovolnictví.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BENEDÍKOVÁ, Luisa. *Rukověť dobrovolníka pečujícího o seniora*. Hestia [online]. Praha: Hestia, o.s. 2012. [cit. 2020-03-30] Dostupné z <http://www.hest.cz/cs-CZ/dokumenty-kestazeni>

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ A. 2011. „Dobrovolnictvo na Slovensku – reflexia nových trendov a výzvy pre sociálnu prácu“. Sociální práce/Sociálna práca

BŘÍZOVÁ, B. *Přednášky z dobrovolnictví*. České Budějovice: ZSF JU. Prosinec 2005.

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 8072390600.

EVANS E., SAXTON J. 2005. *The 21st Century volunteer: A report on the changing face of volunteering in the 21st Century*. London: nfpSynergy

FRIČ, Pavol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. 1. vyd. Praha: NROS: Agnes, 2001. ISBN 80-9026-337-2.

FRIČ, Pavol – POSPÍŠILOVÁ, Tereza a kol. *Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Agnes: Hestia, 2010. 263 s. ISBN 978-80-90369-68-9.

FRIČ, Pavol. *Současné trendy dobrovolnictví a sociální práce*. Sociální práce, sociálna práca. *Dobrovolnictví a sociální práce*. 2011, roč. 11, č. 4, s. 8–9, ISSN 1213-6204.

GJURIČOVÁ, Jitka. *Dobrovolnictví není amatérismus – vývoj legislativní úpravy dobrovolnictví v zahraničí a v ČR*. In *10 let rozvoje dobrovolnictví – rehabilitace občanských ctností – 2008*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, 2008.

GULOVÁ, Lenka. *Sociální práce: pro pedagogické obory*. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3379-1.

HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana. *Sociální psychologie*. Praha: PdF UK, 2003. ISBN 80-7290-118-4.

HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 4. Přeložila Irena ŠTĚPANÍKOVÁ. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-283-6.

HAYES, Nicky. *Aplikovaná psychologie*. Přeložila Dagmar BREJLOVÁ. Praha: Portál, 2003. ISBN 8071788074.

HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Překlad Irena Štěpaníková. Praha: Portál, 2003.

HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. *Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Ostrava: ACCENDO. 2018.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada. 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

KAŇOVSKÁ, Lucie. *Názor vysokoškolských studentů na dobrovolnickou činnost*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2016, 71 s. (77 345 znaků). Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/10563/39915>. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce Blašítková, Lucie

KOSINA, Karel. *Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky*. Praha: Agnes, 2003. ISBN 80-902633-X-7.

KELNAROVÁ, Jarmila a MATĚJKOVÁ, Eva. *Psychologie a komunikace pro zdravotnické asistenty: 4. ročník*. Praha: Grada, 2009. Sestra (Grada). ISBN 9788024728315.

KELNAROVÁ, Jarmila. *Tanatologie v ošetrovatelství*. Brno: Littera, 2007. ISBN 9788085763362.

KOHOUTEK, Rudolf. *Patopsychologie a psychopatologie pro pedagogy*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4434-0.

KOHOUTEK, R. *Postoje a vztahy člověka*. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0811/postoje-a-vztah>

Linhart, J., Petrusek, M., Vodáková, A., Maříková, H. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 8024712849.

LUSKOVÁ D., LUSKOVÁ Š. 2012. Dobrovolnictví v sociálních službách. Praha: MPSV. Dostupné z. http://www.mpsv.cz/files/clanky/14242/Zprava_2012.pdf

VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU A ROZVOJI VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2012, Praha: MŠMT 2013, s. 10.

MÜLLEROVÁ, Magdaléna a kol. *Dobrovolníci pro kulturu*. 1. vyd. Praha: Česká kancelář programu Culture, 2011. ISBN 978-80-7008-268-3.

NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003. ISBN 8020009930.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia, 2004. ISBN 8020011986.

NOVOTNÝ, Michal a STARÁ, Ivana. *Dobrovolníci v nemocnicích: metodický manuál pro zdravotnická a sociální zařízení*. Vyd. 2. dopl. Praha: Hestia, 2002. ISBN 80-238-8697-5.

NOVOTNÝ, Jiří. *Sport v ekonomice*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, 512 s. ISBN 978-807-3576-660.

MACEK, Petr. *Adolescence: psychologické a sociální charakteristiky dospívajících*. Praha: Portál, 1999. ISBN 807178348x.

PEMOVÁ, Terezie a kol. *Soukromá a firemní školka od A do Z*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2013, 168 s. ISBN 978-80-247-4699-9.

PŘÍRUČKA PRO DOBROVOLNÍKY (NPIT) [i.e. Nižšího Psychosociálního Intervenčního Týmu] / ADRA. 1. vyd. Praha: Občanské sdružení ADRA, 2005. 40 s. ISBN80-239-5071-1

SKALKOVÁ, Jarmila. *Pedagogika a výzvy nové doby*. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-7315-060-3.

ŠIMKOVÁ, Svatava. *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe: Evropský rok dobrovolnictví*. 1. vyd. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. 119 s. ISBN 978-80-87449-15-8.

ŠKOLSKÉ ZÁKONY: ÚPLNÁ ZNĚNÍ – PO NOVELE: VČETNĚ PROVÁDĚCÍCH PŘEDPISŮ. Vyd. 2. Praha: ASPI, 2006. Řízení školy (ASPI). ISBN 8073571935.

ŠOJDROVÁ, Michaela. Dobrovolnictví za našimi hranicemi, příklady legislativní praxe. In *Dobrovolnictví bez hranic – 2007*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, 2007.

ŠORMOVÁ, Lucie – KLÉGROVÁ, Alžběta. *Dobrovolnictví*. 1. vyd. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 24 s. ISBN 80-86991-68-7.

ŠVESTKOVÁ, Renata. Minulost a současnost dobrovolnictví. In: *Kontakt*. 2005, 3–4, s. 318–322. ISBN 1212-4117.

ŠTEFANOVIČ, Jozef a GREISINGER, Jaroslav. *Psychologie*. 1985. Praha: Avicenum, 1985. ISBN 08-069-87.

TOŠNER, Jiří. *Dobrovolnictví a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

TOŠNER, Jiří a SOZANSKÁ, Olga. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.

Tupý, J. (2006). *Proč měnit vzdělávání*. Metodický portál RVP. Retrieved February 10, 2020, from <http://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/1001/proc-menit-vzdelavani.html/>.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 8071783080.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 9788024613185.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O STAVU A ROZVOJI VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY V LETECH... Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 1996. ISBN 978-80-87601-17-4.

Zákon o předškolním, základním, středním a vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon): Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek: dle právního stavu k 1. září 2018. Český Těšín: Poradce, [2018]. *Zákony do kapsy*. ISBN 978-80-7365-408-5.

Zákony V: sborník úplných znění zákonů pro státní správu, veřejnou správu a školství k ... Český Těšín: Poradce, 2003. ISBN 80-7365-165-3. ISSN 1802-8306.

Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. ZÁKONY PRO LIDI [online]. Praha: AION CS s.r.o., 1998 [cit. 2020-05-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>

Zákon č. 198/2002 Sb. O dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). Dostupné také z: <http://www.dobrovolnik.cz/mporadna/zakon-odobrovolnicke-sluzbe/>

Zákon č.108/ 2006 Sb. O sociálních službách, Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

RVP Rámcový vzdělávací program

ŠVP Školní vzdělávací program

Atd. A tak dále

Tzv. Takzvaně

Např. Například

SEZNAM OBRÁZKŮ

Graf č. 1 – <i>Pohlaví respondentů</i>	43
Graf č. 2 – <i>Jsem žák/student</i>	43
Graf č. 3 – <i>S pojmem dobrovolnictví jsem se už setkal/a</i>	44
Graf č. 4 – <i>Pokud ano, kde</i>	44
Graf č. 5 – <i>Byl/a jsem dobrovolníkem v nějaké organizaci</i>	45
Graf č. 6 – <i>Má podle Vás dobrovolnictví smysl?</i>	46
Graf č. 7 – <i>Chtěl/a bys lidem pomáhat?</i>	46
Graf č. 8 – <i>Přispěl/a jsi někdy na nějakou sbírku?</i>	47
Graf č. 9 – <i>Chtěl/a bys působit jako dobrovolník?</i>	47
Graf č. 10 – <i>Nechci, protože je to časově náročné</i>	49
Graf č. 11 – <i>Nechci, protože je to neplacené</i>	50
Graf č. 12 – <i>Nechci, protože to nemá pro mě smysl</i>	50
Graf č. 13 – <i>Nechci, protože mám málo informací o dobrovolnictví</i>	51
Graf č. 14 – <i>Nikdy jsem nad dobrovolnictvím nepřemýšlel/a</i>	51
Graf č. 15 – <i>Rád pomáhám lidem, kteří to potřebují</i>	53
Graf č. 16 – <i>Získání nových zkušeností</i>	54
Graf č. 17 – <i>Výplň volného času</i>	54
Graf č. 18 – <i>Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi</i>	55
Graf č. 19 – <i>Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého</i>	55
Graf č. 20 – <i>Poskytuje Vaše škola informace o dobrovolnické činnosti?</i>	56
Graf č. 21 – <i>Chtěl/a bys více informací o dobrovolnické činnosti?</i>	56
Graf č. 22 – <i>Přijal/a bys nabídku dobrovolnické činnosti</i>	62
Graf č. 23 – <i>S jakou cílovou skupinou bys dělal/a dobrovolníka</i>	63

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 – Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka žáci základní školy.....	48
Tabulka č. 2 - Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka žáci střední školy.....	48
Tabulka č. 3 - Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka studenti vysoké školy.....	48
Tabulka č. 4 - Důvody, proč bych nechtěl/a dělat dobrovolníka celkový počet respondentů.....	49
Tabulka č. 5 – Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka žáci základní školy.....	52
Tabulka č. 6 - Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka žáci střední školy.....	52
Tabulka č. 7 - Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka studenti vysoké školy.....	52
Tabulka č. 8 - Důvody, proč bych chtěl/a dělat dobrovolníka celkový počet respondentů.....	53
Tabulka č. 9 – Dobrovolnictví vnímám jako – žáci základní školy.....	57
Tabulka č. 10 – Dobrovolnictví vnímám jako – žáci střední školy.....	57
Tabulka č. 11 – Dobrovolnictví vnímám jako – studenti vysoké školy.....	58
Tabulka č. 12 – Dobrovolnictví vnímám jako – celkový počet respondentů.....	58
Tabulka č. 13 – Pomohl/a bys při mimořádné situaci?.....	59
Tabulka č. 14 – Výroky žáci základní školy.....	60
Tabulka č. 15 – Výroky žáci střední školy.....	60
Tabulka č. 16 – Výroky studenti vysoké školy.....	61
Tabulka č. 17 – Výroky celkový počet respondentů.....	61
Tabulka č. 18 – Kontingenční tabulka 1.....	64
Tabulka č. 19 – Kontingenční tabulka 2.....	65
Tabulka č. 20 – Kontingenční tabulka 3.....	66
Tabulka č. 21 – Kontingenční tabulka 4.....	67
Tabulka č. 22 – Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 1.....	68
Tabulka č. 23 – Kontingenční tabulka 5.....	69
Tabulka č. 24 – Kontingenční tabulka 6.....	70
Tabulka č. 25 - Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 2.....	71
Tabulka č. 26 – Kontingenční tabulka 7.....	72
Tabulka č. 27 - Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 3.....	73
Tabulka č. 28 - Spearmanův korelační koeficient a test nezávislosti 4.....	74

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Postoj k dobrovolnictví žáků ZŠ, SŠ a studentů VŠ

Postoj k dobrovolnictví žáků ZŠ, SŠ a studentů VŠ

Dobrý den,

jsem studentkou Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, obor Sociální pedagogika a chtěla bych Vás poprosit o vyplnění mého dotazníku k Diplomové práci na téma Postoj k dobrovolnictví studentů ZŠ, SŠ a VŠ. Předem děkuji za vyplnění.

Před začátkem vyplnění dotazníku si definujeme, kdo dobrovolník je.

„Dobrovolník je člověk, který poskytuje svůj čas, dovednosti a zkušenosti ve prospěch společnosti a ostatních lidí a to bezplatně.“

„Dobrovolník je člověk, kterému nevadí obětovat svůj volný čas pro druhé. Dobrovolníkem se může stát každý způsobilý člověk, který chce věnovat svůj čas a vědomosti ve prospěch druhých

.

1. Pohlaví

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Muž
 Žena

2. Jsem žák/student

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Základní školy
 Střední školy
 Vysoké školy

3. S pojmem dobrovolnictví jsem se už setkal/a

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
 Ne

4. Pokud ano, kde

Nápowěda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- TV
- Média
- Škola
- Přátelé
- Rodina
- Přednášky
- Jiná...

5. Byl/a jsem dobrovolníkem v nějaké organizaci

Nápowěda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
- Ne

6. Pokud ano, v jaké organizaci

7. Má podle Vás dobrovolnictví smysl?

Nápowěda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
- Ne
- Nevím

8. Chtěl/a bys lidem pomáhat?

Nápowěda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
- Ne
- Nevím

9. Přispěl/a jsi někdy na nějakou sbírku?

Návoděda k otázce: *Výběrte jednu odpověď*

- Ano
 Ne

10. Chtěl/a bys působit jako dobrovolník?

Návoděda k otázce: *Výběrte jednu odpověď*

- Ano
 Ne
 Nevím

11. Jaké jsou důvody, proč bys nechtěl/a dělat dobrovolníka

Návoděda k otázce: *1 - zcela souhlasím, 2 - spíše souhlasím, 3 - nevím, 4 - spíše nesouhlasím, 5 - zcela nesouhlasím*

	1	2	3	4	5
Je to časově náročné	☐	☐	☐	☐	☐
Je to neplacené	☐	☐	☐	☐	☐
Nemá to pro mě smysl	☐	☐	☐	☐	☐
Nikdo mi to nenabídnul	☐	☐	☐	☐	☐
Mám málo informací o dobrovolnictví	☐	☐	☐	☐	☐
Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a	☐	☐	☐	☐	☐

12. Jaké jsou důvody, proč bys chtěl/a vykonávat dobrovolnickou činnost

Nápořádě k otázce: 1 - zcela souhlasím, 2 - spíše souhlasím, 3 - nevím, 4 - spíše nesouhlasím, 5 - zcela nesouhlasím

	1	2	3	4	5
Rád/a pomáhám lidem, kteří to potřebují	☐	☐	☐	☐	☐
Získání nových zkušeností	☐	☐	☐	☐	☐
Výplň volného času	☐	☐	☐	☐	☐
Dobrovolnickou činnost dělají moji kamarádi	☐	☐	☐	☐	☐
Dělat dobrovolníka by pro mě znamenalo, že dělám něco důležitého	☐	☐	☐	☐	☐

13. Poskytuje Vaše škola informace o dobrovolnické činnosti?

Nápořádě k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
 Ne
 Nevím

14. Chtěl/a bys více informací o dobrovolnické činnosti?

Nápořádě k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
 Ne
 Nevím

15. Jakým způsobem vnímáš dobrovolnictví

Ná odpověď k otázce: 1 - zcela souhlasím, 2 - spíše souhlasím, 3 - nevím, 4 - spíše nesouhlasím, 5 - zcela nesouhlasím

	1	2	3	4	5
Užitečné	☐	☐	☐	☐	☐
Hodnotné	☐	☐	☐	☐	☐
Náročné	☐	☐	☐	☐	☐
Morální	☐	☐	☐	☐	☐
Zbytečné	☐	☐	☐	☐	☐
Vyčerpávající	☐	☐	☐	☐	☐
Nudné	☐	☐	☐	☐	☐
Motivační	☐	☐	☐	☐	☐

16. Kdyby ti teď někdo řekl: „Stala se katastrofická událost“, např. povodně, požár na území ČR, pomohl/a bys?

Ná odpověď k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Nevím

17. Prosím, vyplňte následující otázky podle pokynů:

Nápověda k otázce: 1 - zcela souhlasím, 2 - spíše souhlasím, 3 - nevím, 4 - spíše nesouhlasím, 5 - zcela nesouhlasím

	1	2	3	4	5
Dobrovolnictví považuji za hodnotnou činnost	☐	☐	☐	☐	☐
Dobrovolnictví považuji za morální povinnost	☐	☐	☐	☐	☐
Díky dobrovolnictví získám zkušenosti	☐	☐	☐	☐	☐
Pojem dobrovolnictví mi nic neříká	☐	☐	☐	☐	☐
Kdyby bylo dobrovolnictví placené, změnilo by to můj názor	☐	☐	☐	☐	☐
Dobrovolnictví vnímám jako něco, co musím	☐	☐	☐	☐	☐
Dobrovolnictví vnímám jako dobrovolnou činnost	☐	☐	☐	☐	☐
Součtím s lidmi, kteří jsou v nouzi	☐	☐	☐	☐	☐

18. Kdyby Vás oslovila nějaká organizace s nabídkou dobrovolnické činnosti, přijal/a bys ji?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
 Ne
 Nevím

19. S jakou cílovou skupinou nebo při jaké činnosti by jsi chtěl/a vykonávat dobrovolnickou činnost

Nápisově k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Pečovatelská služba
- Domov pro seniory
- Osoby s tělesným postižením
- Pomoc při mimořádných událostech - povodně, zemětřesení
- Pomoc rodinám s dětmi
- Pomoc při sportovních aktivitách
- Pomoc při ochraně lidských práv - pomoc uprchlíkům nebo obětem trestného činu
- Pomoc při ochraně životního prostředí
- S žádnou